

1 Kórína

Ebeq sáhnsahwe ahtebé ehwehne.

Kórína suwahpeqme nahnso kene anotah matábú Káríki marákóráqpéq kowe. Poraga peh morá ópéq mó opéq ákáhtaq mitaq kowéna Sísa éhweh pahsuowe. Pahsuowara wehukega Sísansabé aiq pútare atówana wega mitaq suena mó ke suwahpeq Sísa éhweh pahsuanieéna pokúwe. Pora Kórína suwahpeq íre míotaq Sísa tagaríáh kégá sainkue táhmaroga íre kaweq sansánurowe. Mi tanáhráq wega mah pahsí sehiranue mó aní awuwana wega Kórína suwahpeqte Sísa tagaríáh ké móriuwe. Mibeqté Sísa tagaríáh kégá peh kaweq sansánigeheéna Poraga mah pahsí sehiranúwe.

Kórína suwahpeqte ké ebeq siu pahsíe.

¹ Sísa Karáhé éhweh korerinkeheéna Manikánka íné Pora omaq intena eqmaq nuwowe. Ínéreq itene iyahnabo aní Sósáténireqka ² mah pahsí sehiranúye. Ite Kórína suahpeqte Sísa tagaríáh kéó, itega sehiranúya pahsí sáhnsahwe tagahro.

Wene kaweq anímárí míageheéna Manikánka ite omaq itowaq wene sánsá sehgiówe. Itereq moke mó kehiná suwahpeqte ké itene Wahnah Sísa Karáhé tagaríáh kéreq omaq itowaq itega wensabé iwíáh iwíáhéq púrerúne. Púrerúnana ite kawerue wahnahnaitéhre. ³ Maniká Iteriboreq Sísa Karáhé itene Wahnahnseqka ite séhréh aitera itene iru ukiq itehye.

Poraga Manikánsabe iwíáh iwíáhu ehwehne.

⁴ Manikánka ite meiqme Sísa Karáhéne ayahpi itena anotahtaq séhréh aitéhre. Wega ite kaweraitena séhréh aita aitainsabé ahriahri wensabé iwíáh iwíáh atóge. ⁵ Wega séhréh aitéh púaq wene ehweh kawerue iraréq iahtebia ké úkowe. ⁶ Sísa Karáhé éhweh íwáhnoruraugaq kawerue írátó puana Manikáne Awanka págegeue séhréh aitéhre.

⁷ Págegeue séhréh aitéhnsabé itega Sísa Karáhé itene Wahnah tuina tanáhráq áwénunotaq Manikáne Awanka náina naneqsabé íre tabonahowe. ⁸ Wega ite págege aitena séhréh aitéh púaq ite oga mé tanáhráq kaweqtaq míahrahowe. Kaweqtaq míéhrataqmé itene Wahnah Sísa Karáhé tuinagake íre ehweh aitankéhe. ⁹ Wenahni itene Wahnah Sísa Karáhéreq mía míaiageheéna Manikánka ite omaq itéhre. Omaq itena ite íre iuwasa peh mirainie i naneq aiq pútaq mirainawire.

Poraga, Peh morá iwíáhoró ú ehwehne.

¹⁰ Néne iyahnabo anímáríno, itene Wahnah Sísa Karáhéga síwáhnorúno aintaráinsabé págegeue teiníboq írátíáhro. Ite mó iwíáh mó iwíáhiyehboq peh morá iwíáhoró. Síó síoue peh morá sánsánonehe íwíáhoró.

¹¹ Néne iyahnabo anímáríno, ite tagaríáh ání wenáwíq Karoe. Karone awahrahga teniera, Itewe wensabé wensabé abiahnsanéq íre insahwéue míáhwe teniátówe. ¹² Itega mahna tahnsanue mó ehwéh mó ehwéhnowe. Ite mó anítógá, Porane sánsánúne ewara ite mó anítógá, Ápórone sánsánúne ewara ite mó anítógá, Pítane

sánsánúne ewara ite mó anítógá, Karáhéne sansánúne ewe.

¹³ Aneqsabé mina tahnsa irareo? Sísá Karáhéne anímárí mó aní mó anínue míone íwíáhoo? Írakaumo. Itene ahababáq kaweraitanieéna íné Pora awankátaq táhpague putiaraugo? Írakaumo. Itega wání merotaq néníwírue meroo? Írakaumo.

¹⁴ Iteba míarautaq peh morá Kárisápareq Káíúsireq wání meriátáuge. ¹⁵ Minayabe mó kegá, Íné Pora néníwírue wání meriátóne iyehoéna mó ke wání íre meriátáunsabé iwíáh iwíáhuge.

¹⁶ Mó ke wání íre meriátáuge ume Sítépána karírónánínsábé nibitagire. Se moq wání meriátáuge. Mó kewé wání meriátáugamo íre niahreraq kéhre. ¹⁷ Íre wání merieyabe peh, Néne kaweq ehwéh koreri terinúno éna Sísá Karáhéga eqmaq núwátáire. Wega awankátaq táhpawe putio ehwehmé págege ehwéhne. Mi ehwéh abehq éhwéh úkínehoéna ahtebia ánínká teínserah ehwéh íre teiasa peh pahsuqme tei teinuge.

Sísá pukúmé Manikánka págege aitahráhi ehwéhne.

¹⁸ Sísaga itene ahababáqsabe awankátaq pukú ehwehmé iraipéq pokoneherao kegá iwíáhéra, Múguwahgu ehwéhne ewe. Maniká Iteriboga ite kaweritéh kegá Sísá awankátaq pukú ehweh iwíáhéq, Íre wehukene iwíáh peh Manikánka págegeue miraorahi ehwéhne úne. ¹⁹ Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Íné ahtebia aní múge iwíáhi anímé ínégá mi iwíáh kaqsuaníe. Íné tábúsoqme iwíáhu aní múge

íwíáhi anímé mi iwíáh parabaruaníe ire. (*Ai-saia 29.14; Jeremaia 8.9*)

²⁰ Mah marákó marákóipéq miáh áhtébiá keyábé anere enehnkono? Púku sáhnsahoráho keyábé anere enehnkono? Tobehue ehweho keyábé anere enehnkono? Manikánka mirainka ite iwíáhúnawe mi ahtébiá kéné ehwehme peh múguwahgu ehwéh úkire.

Manikáne sansánká wehukene sánsá kiotaiki ehwéhne.

²¹ Maniká áhnte ahtébiá ání míre. Mah marákóipéq miáh kégá íre seyene ahtebahnka we tagariahrahowe. Itega teri terinúna ehwéhme mi kégá, Múguwahgu ehwéhne ewana Manikánka mi ehwéhnsábé aiq pútare atáh ké kawerarítéhre.

²² Asiu kégá itensabé, Itene ehwehnsabé aiq pútare aitanéhboq ótaq sansá miraoro tei teinowara Káríki kégá itensabé, Ahtebia éhwéh teiéro tei teinowe. ²³ Tei teinowaq itegawé peh Sísa Karáhé awankátaq táhpawe pukú ehweh teri terinúne. Asiu kégá mi ehwéhnsábé, Iuwahrieh ehwéhne aitáhwara Káríki kégá mi ehwéhnsábé, Múguwahgu ehwéhne aitáhwe.

²⁴ Manikánka omaq itéh kégá pukú ehwehnsábé aiq pútare atone. Ite Asiu kereq nahnso kereqka mi ehwéhnsábé aiq pútare atone. Ai q pútare ateq Sísa Karáhé pukú ehwehmé Manikáne págege sansáne éq wene ahtebia sánsáne aiq tagarione. ²⁵ Mó kégá, Manikáne sansámé peh múguwahgu mareqmareq sansáne atáhwana Manikáne sansánká wehukene ahtebia sánsá sene págege sansá aiq moke kiotaikire.

Wene animárí míageheéna Manikánka omaq ito ehwéhne.

²⁶ Néne iyahnabo animáríno, Manikánka ite iáhrabéna omaq itaráitaq aneq tahnsá ánímárí míaroo? Minayabe iwíáhoró. Ahtebia kéwé, tauntahu kewé, anotah kewé, ite íre áhnte míarowe. Mó kegá ite tagéra, Múguwahgu ke wóe aitáhwe.

²⁷ Ahtebia ké siyehitarinkeheéna Manikánka ite múguwahgu aitáh ké wene animárí míageheéna ite omaq itowe. Tauntahu ke siyehitarinkeheéna Manikánka ite mareqmaraq aitáh ké wene animárí míageheéna omaq itowe.

²⁸ Mah kehíná kéhínánká iwíáh íwíáho naneqsabé abehq úkinkeheéna Manikánka íre anotah ánímárinseq mó kegá siwiréh arítáh kéreq omaq itowe. ²⁹ Minayabe wehukenínká Manikánsabe, Íné anotah aní mío púah omaq intároné íre irarerahowe.

³⁰ Wega ite aiq omaq itárái puaq Sísa Karáhéreq mía míowe. Sísa Karáhéga kaweq iwíáh aitéh púaq tábúsoqme iwíáhorahúne. Wega itene ahababáqsabe pukú púana kaweraitena insahwé aitena Manikánka wene kaweq ánímárí mía míageheéna Sísga séhréh aitéhre. ³¹ Minayabe Manikáne ehwehnka aiq mahraréna, Iwíáh íwíáhi aninká peh morá itene Wahnahnsabé iwíáh íwíáh atankéhe ire. (*Jeremaia 9.23-24*)

2

Kórína suwahpeqte kégá aiq pútare atówe ú ehwehne.

¹ Néne iyahnabo animáríno, iteba séna Manikáne kaweq ehwéh teiátáutaq mó ehwéh mó ehwéhne

ahtebia ánínká teínserah íre teiasa peh pahsuqme teiátáuge. ² Iteba míarautaq ínégá iwíáhéna, Mó aní éhweh íre teiníe. Írakaumo. Peh morá Sísa Karáhéga pukurai ehwéh teiníe iwíáhuraage.

³ Iteba míarautaq néne ninonka íre págegeuraire. Írakaumo. Ninonka mareqmareréna áhreéna iransánuraage. ⁴ Manikáne ehweh teiátáutaq ahtebia ánínká ehnenehne aitena teínserah íre teiasa Manikáne Awanka séhréh aintárái puana págegeue tei teinuraage.

⁵ Peh íné wehukénínká irarurau ehwéhkná íre awehraq káráirana Manikáne Awanka séhréh aintárái puana págegeue tei teinuraugaq aiq pútare aintárówe.

Manikáne Awanka ite kaweq iwíáh aitéhraq ahtebia ké úkúne i ehwéhne.

⁶ Peh morá Sípane sánsá kawerue sehgió keyábé ahtebia éhwéh síwáhno aruqarurúne. Mi ahtébiá éhwéhmé íre mah marákóráq wahnahno kené ahtebia éhwéh tahnsane. Wahnah ke pukirataq sene ahtebia éhwéh parabaginae.

⁷ Itega iwáhnorúna ehwéhmé íre ínénéne iwíáh peh Manikáne iwíáh púana ahtebia éhwéh iwáhnorúne. Mah marákó marákó íre mirarotaq Manikánka iwíáhéna, Mókakewe wehuke ínéba íópeq kigeheéna kaweraritaníe iwíáhhúwe. Iwíáhéna ite kaweraite ah sabarankeheéna omaq atowe. Naho naho mina omaq ato ahnsábé éhwéh íre pahsuqme teiuwana peh kopípéq kagaúwe.

⁸ Kopípéq kagaúwara mah marákóráq wahnahno kegá mi ehwéh íre írátíarowe. Írakaumo. Segá írátíarotaq tahirimé itene íópeqté Wáhnáh aní íre subiqme awankátaq táhpato irino.

9 Manikáne ahtebia íwíáhyábé wene ehwehnpka aiq mahraréna,

Naho naho wehukene siuranka íre tagah naneq, sene siahrega íre íráh náneq, sene sirupipeq íre iwíáho naneqme, moke minawari Manikánka wensabé sirutaboiro keyábé kawerarowe ire. *(Aisaia 64.6)*

10 Minayabe mi ehwéh kopípeq kowana Manikánka Wenawa iteba eqmatairana aiq sokigi aíre. Manikáne Awanka moke tagéna Manikánka ite íre teí íwíáh aiq tagaríéhre.

11 Wehukeníné arupipeqté íwíáhwé mó anínká tagariahrahíro? Írakaumo. Peh morá wehukení wewene awanka tagaríéhre. Mina inserah Manikáne arupipeqté íwíáhwé wehukenínká íre tagaríéhrena peh morá Manikáne Awanka tagaríéhre. Minayabe wega Manikáne iwíáh aiq sokogi aíre. 12 Itega mah marákóipéqté kégá iwíáh onserah íre úne. Írakaumo. Manikánka Wenawa iteba eqmaq áúwátáirana itereq mía míaire. Wega náí náini naneqmarí ahtebagehéna Wenawa iteba eqmaq áúwéhre. 13 Manikáne Awanka iwíáh aitena wega náí náini naneq teiúge. Peh ahtebia wéhúkégá teienserah íre íwáhnoruge. Írakaumo. Manikáne Awanka iwíáh aintéh éhwéh íwáhnorugaq ahtebahrahowe.

14 Manikáne Awansabé awahrieh anínká wene ehweh íre ahtebéna wega náí náini naneqsabé, Peh múguwahgu ehwéhne éna nuwahriehre íwíáhire. Mira íwíáhinsabé Manikáne Awanka mi aní peh áwé tagehrana wega mi ehwéhnsabé íre ahtebahrahire. Peh morá Manikáne Awanka weba mía míai anínká mi ehwéh iwíáhue tagéna ahtebahre.

15 Manikáne Awanka wene arupipeq mía míai anínká mó kené ehweh íréhtáq iwíáhue tagéna aiq pútaq ehwéhnkákákq péhe éhwéhnkákákq iwíáhue saraqme tagahráhire. Manikáne Awanka mía míai puana mó anínká mi aniné sánsá íre saraqme tagahráhire. 16 Manikáne ehwehnka aiq mahraréna,

Itene Wahnahne iwíáh tagarawéna wensabé áwáhnori anímé íre míéh mino ire. (*Aisaia 40.13*)

Íre míéhrana Manikáne Awanka séhréh aitéh púana Sísa Karáhéga iwíáhinserah iwíáhorahúne.

3

Sísa tagaríáh kéwé Manikáne arambehri ke wóe i ehwéhne.

1 Néne iyahnabo anímáríno, iteba míarautaq itega mah kehíná kéhínánká iwíáh onserahnurowe. Mira iwíáh onserahnuro puaq ite pehgáriq anímárínká tahnsa iwíáhurowe. Minayabe Manikáne Awanka iwíáh arítéh ké síwáhnoruraunserah ite íre íwáhnoruraage. Írakaumo.

2 Pehgáriq anímárínká tahnsa iwíáhuro puaq ite peh náh néq awaq íre nahrahowe. Minayabe mi tanáhráq págege ehwéh íre íwáhnoruraage. Amahnága moq íre íwáhnoruge.

3 Amahnágaákákq itene irupipeqté áhbábáq sánsánsábé irutaboiro puaq págege ehwéh íre íwáhnnonorahuge. Itewe abiahnsanéq tobeh ehweh aruqarurowe. Miraonsabé iteite iuwahbeh iwíáh miraéq peh wehukene sánsá sehgió mino. 4 Mó anínká, Íné Porane sánsánu aní múge irana mó

aninká, Íné Ápórone sánsánu aní múge ire. Mira íwíáhonsabé peh wehukene sánsá sehgiówe.

Sotápéq arambehrióya anitéyábé pabeqme ehwéhne.

⁵ Kawerue iwíáhoru. Ápórowe insebo? Íné Porawe insebugo? Ite peh Manikáne arambehri anité úye. Maniká itene Wahnahnka íné mó arámbéhrí niena Ápóro mó arámbéhrí awena urairata mi arámbéhríurauya itega Sísansabé aiq pútare atárowe.

⁶ Wehukenínká ayu sotápéq uqmaréhnserah ínéga Sísá néhweh teiátáuge. Mó anínká wání sotápéq tuinkeheéna ubenah kíqmaréhnserah Ápóroga inehe íwáhnoruraire. Manikánka sotápéqté ménsáméhnsánsabé kiro atéhnserah wega itensabé, Aiq pútare ainteq néne sánsá sehgióro aitáráire.

⁷ Íné ayu uqmatau anínseq ubenah kíqmaréh anínseqsabé íre iwíáh íwíáh aitáhro. Írakaumo. Peh morá kiro atéh aní Manikánsabe iwíáh íwíáh atáhro.

⁸ Ayu uqmaréh anínseq ubenah kíqmaréh anínseqka monseráhnue arambehrióye. Manikánka sene arambehri agehgamarena ápeq nárinkéhe.

⁹ Itewe Manikáne so tahnsa móe. Ínéreq Ápóroreq moráráq Manikáne arambehriúya anité úye.

Nah peyabe pabeqme ehwéhne.

Itewe Manikáne nah tahnsa móe. ¹⁰ Íné Manikáne nah pe aní míankeheéna séhréh aintena omaq intáráire. Minayabe nah pe sansa tagaríéh aní tahnsanéna nahwiahnsanse pearógana abogéh tagaríéh anínká abogéhire. Mi arámbéhrí Manikáne arambehri puag ite mi arámbéhrí

mirao ke tábúsoqme arambehrioro. ¹¹ Manikáne arambehriwe nah pe arámbéhrí tahnsane. Manikánka Sísa Karáhéwé nahwiahnsanse úwe. Mó aní nahwiahnsanse íre míahrahirana Sísa webataq awehrare.

¹² Manikáne arambehrio kegá abogéhotaq íre monseráh árámbéhríowe. Wehukega pearáh náneqme itene arambehri tahnsáne. Kawerue arambehrio kegá kóraraté pearáhwara mó kegá págege moné tahnsa náneqtaté pearáhwara mó kegá kaweq ebáhtaté pearáhwara mó kegá awankátate pearáhwara mó kegá onerate pearáhwara mó kegá námúqtate pearáhwe. ¹³ Sísa tuinagake Manikánka ehweh aritahnaraq kaweq árámbéhríowamo éna mó aniné arambehri mó aniné arambehriue agehmarena íre kaweq árámbéhrí moke kekiruankéhe. Kekiruahnaraqmé uworapeqté náneq moke taginserah íre kaweq árámbéhrí moke taginawire.

¹⁴ Sano ebáh íre tagia peh kagainserah kaweq árámbéhrí aniné arambehri íre toráh agia peh kagainawire. Wene arambehri íre toráh agia peh kahnaraq mi árámbéhríyábé ápeq meyanae. Mó aniné arambehri moke tagínaraqmé mi anímé ápeq íre meyanae. ¹⁵ Ápeq íre meyéh ánímé nah-perehrabeqte aní tahnsane. Wehukeniné nah irarehtaq mó anínká mi aní nahupeqte kowe-qme máhpeq atahnana wene nahnkakaq wene ménsámehnsánkakaq moke taginawire. Mina inserah Sísansabé aiq pútare atéh anínká íre ábéreh árámbéhríináraq Manikánka we íópeq tumeiranae. Peh morá wene arambehri moke tagína puana ápeq íre meyanae.

Itene inonka Manikáne nahne i ehwehne.

¹⁶ Manikáne Awanka itene irupipeq mía míai puaq itewe Manikáne nah moe. Minayabe aiq ahtebaho? ¹⁷ Itene inonka Manikáne nah mire. Wegá, Néne nahne éna we mía míairabeq ahbabáq íre kéhre. Minayabe wene nah ahbabáratéh ánímé kamah awinawire.

Itega peh wehuke síwíq pankerého i ehwéhne.

¹⁸ Itene irupipeqté péhé éhwéhnká iteite péhe éhwéh nuwíyého. Peh morá mah marákóípéqté sánsá ahtebéh anínká iwíáhéna, Íné anotah ahtébiá ání múge íwíáhínaraq íre kawerire. Wehukénínká iwíáhéna, Íné íre ahtebia ání múge íwíáhínaraq mókake ahtebia ání úkorahire. ¹⁹ Aneqsabé mira íwíáhinkehbo? Manikánka mah marákóípéqté áhtébiá íwíáhyábé múguwahgu iwíáh wíre arítéhre. Minayabe ahtebia káyábéwé wene ehwehnka mahraréna,

Táhmáro kegá mó ke ahbabárarite sansansábé iwíáhéra mó ahbabáq sánsá mó ahbabáq sánsá miraonehe iwíáhowe. Iwíáhowana Manikánka peh áwé tagehrana seyene ahbabáq sansanká seye saiqnaríéhre ire. (*Jop 5.13*)

²⁰ Manikáne ehwehnka mó mahraréna, Itene Wahnahnka ahtebia kéné iwíáh aiq tagehre. Segá miraoneheqmúne iwíáh aiq tagehre.

Tagéna abehq íwíáhe arítéhrara íre miraorahowe ire. (*Buk Song 94.11*)

²¹ Abehq íwíáh arítéhnsábé wehukega miraoraho arámbéhríyábé íre iwíáh íwíáhoró. Manikánka séhréh aitéhnsábé ite moke wegá í náneq matíáhwe.

22 Íné Porareq Ápóroreq Pítareqka ite séhréh aitaneheéq míone. Manikánka moke mah marákó marákó náiena itene oga mé tanahráqkákáq itene puké tanahráqkákáq omaq itéhre. Manikánka séhréh aitanieéna amahnága kéh náneqkákáq mókake kahna naneqkákáq matíáhro aitéhre. 23 Ite Sísa Karáhé kahnáh míáhwana we Maniká Iteribone ahninkáwá míéhre.

4

Maniká wewega wene arambehri anímári agehmarena sainsue ehwéhne.

1 Itensabé iwíáhirataq, Ite Sísa Karáhéne arambehri miraúna kee iwíáhoró. Ite Manikáne kopípéqté éhwéh wahnahnúne iwíáhoró. 2 Kaweq arámbéhrío kegá se arambehri arítéh aniné ehweh kawerue sehgiówe.

3 Íné kaweq arámbéhríu aní míogamo. Itereq mó kereqka néne arambehri iwíáhue tagéq tenírataq nirupipeq íre iwíáh kikirinie. Mó kegá néne arampehriyabé koti irataq nirupipeq íre iwíáh kikirinie. Íné moq ínénéne arambehri íre agehgaqme tagaríoge. 4 Ínéga arambehriurataq áhwára áhwára arámbéhríuraume íre niahreraq kéhre. Íre niahreraq kéhnsábé peh kawerue arambehriuraugamo? Árahuraugamo? Íre ínéga iwíáhunka peh morá Manikánka agehgaqme sainuwankéhe.

5 Amahnága íre ehweh arite tanahráq púaq mó kené arambehri agehmareq ehweh arítého. Sísa itene Wahnahnka tuinagake moke sunkíkírirabeq kopéqsúáh náneqkákáq itene irupipeqté iwíáhákáq

wene téhrehabeq marahnana ábóraginae. Mi tanáhráq Manikánka mah kehiná kéhíná aghmarena sainsuankéhe.

Anotah anímárí múne íwíáhiyeho i ehwéhne.

⁶ Néne iyahnabo anímáríno, Manikáne sansá ahtebageheéna ínereq Ápóroreqsabé teiewóge. Ite anitéyábé iwíáhéq Manikáne púkuga irarinserah tábúsoqme sehgióro. Manikáne anitéyábé peh morá ánínsábé iwíáh íwíáh ateq mó aní peh áwé tagahwe. Íre kawerowe. Manikáne ehweh anterúéhboq mina tahnsa íre oro.

⁷ Ite anotah anímárí múne íwíáhoo? Manikánka íre náíatáitaq tahirímé ite peh tabonahéq mareq-mareq ke míáh iripo? Manikánka aiq náiena séhréh aitaráinsabé aneqsabé iteitensabé iwíáh íwíáhoo?

⁸ Itewe, Manikáne sansá aiq moke ahtebone íwíáhowe. Itega íné, Pora kiotaikéq anotah anímárí múne íwíáhoo? Itega aiq pútaq ahtehtahtaq tahirí ínéga moq iwíáh íwíáhu irino. ⁹ Íné iwíáhume Manikánka ite, wega eqmaro keyabé, Moke mó ke ebeq nogirara ite sinehe sighe ire. Wehukega wehukení subiq suaneheraotaq áhnte kegá taganeheéra sewe. Ite eqmaro kewe mina subiq suaneherao wehukení tahnsa múne. Íre peh wehukega ite iwahnkanowara íópeqté kéreqka moq iuwahnkanowe.

¹⁰ Ite eqmaro kega Sísa Karáhéne arambehri miraúnayabé áhnte tagah kegá iwiréh aitera múguwahgu mareqmareq ke wóe aítáhwe. Itega iwíáhéq, Sísa Karáhéne sansá aiq ahtebone éq págege animárí míone éq mó kegá itensabé iwíáh íwíáh aítáhwe ewe. ¹¹ Ite eqmaro ke menahnkákáq

amahnágaákáq irupibiire. Tahbobóire. Itene korósi peh subankire. Mó kegá ite subiq máráhwaq íre nahnkakaq ké wéq ahtapeq áhnte nogune.

¹² Itene iyahnkaratáté págegeue arambehriúne. Mó kegá ite íre kaweq ehwéh aitáhtáq itega kaweq ehwéh ayahqme teriune. Mó kegá íwíoqnahta q peh míone. ¹³ Mó kegá ite íéhruruotaq se insahwé aritone. Mó kegá ite eqmaro keyabé, Ite atutu tahnsanéq abehq ké wóe aitáhwe.

Poraga, Ínéga iwíáhue mira aruqaruru serahnoro i ehwéhne.

¹⁴ Iyehitankeheéna mah ehwéh sehiranue teiugo? Írakaumo. Itensabé nirutaboiru anímáí míáh púana kaweq iwíáhigeheéna mah ehwéh sehiranue teiúge. ¹⁵ Peh íregárita q ke 10 táhúséni (10,000) íwáhnoro ke míáhtáq tahirí íre áhnte itéríbóréh míáh iripo? Írakaumo. Téh koreiátáu anímé peh morá ínébatare. Itega Sísa Karáhénsabe aiq pútare atáróta q we éhweh ínébata q teiátáunsabé iteribo úkurauge.

¹⁶ Iteribo úkuraunsabé ínéga iwíáhue mira aruqaruru serahnoro éna tei teinuge. ¹⁷ Ínéga mira aruqaruru serahnigeheéna Tímóti iteba eqmaq áúwóge. Tímótiwe Sísa itene Wahnahne aninéna wene sánsá kawerue sehgiena nirutaboiru aninéna nénahni tahnsa míéhre. Sísa Karáhéne sansámé mó ke suwahpeq mó ke suwahperue momiwíuríáhtáq síwáhno aruqaruruge. Mi sansá iahrerag itena íwáhnorinkeheéna Tímóti iteba eqmaq áúwóge.

¹⁸ Táhmaro itega píribahriéq, Poraga iteba íre sinkehe íwíáhowe. ¹⁹ Itene anotah Wahnáhnká

kowe aintahnaraq iteba apubúue kinie. Konaraq píribahri kené ehweh anetaníbo éna sene sánsá págege sansápómo éna taganie.

²⁰ Manikánka wahnah wahnahnirabeqte sánsámé íre peh ehwehne. Mi sansámé págege aitahráhi sansá míre. ²¹ Iteba konaraq abowágá wene ani kamah awínserahnué págegeue kininkono? Iteba konaraq nirutaboírue pehwehrue kininkono? Aneq sansánue kininkono? Teniéro.

5

Wenabone ahre abarii ehwéhne.

¹ Ite miáhrabeqte ánínká anotah íre kaweq ahbabárire uro ehwéh írátáuge. Mi ahbabáqmé ahkaragára sansanéna anotah oríráne. Wehukega íre mirao sansá mi anínká mirauraire. Wenabone ahre abariuraire urowe. ² Itewe anotah ke úne íwíáhéq mó ke kiotaikúne íwíáhoo? Aneqsabé itene irupipeq íre umehiro? Iyehitáhnaq mi ahbabáq ání móbeq kaqsúáhiro.

³ Íné iteba míótaq tahirí itene iuranabiahtapeq mi ahbabáq ání ehweh ató irino. Ninonka mah-taq míógana peh morá néniwa iteba míéhnsábé mi anínsábé aiq ehweh atóge. ⁴ Itega momiwíéq Sísá áwíq áhrabirataq néniwa moq míanae.

Itene Wahnah Sísaga págege aitahnaq ⁵ mi anínsábé ehweh atanéhe. Ahbabáq aniné anonka kamah awinkéhboq owainawapa kaqsúáhiro. Itega miraonaraq wega iwíáhue wene ahbabáq suahnaraqmé Sísá itene Wahnah tuina tanáhráq íre kamah awinkéhe.

Ahbabáq ani móbeq kaqsúáhiro i ehwéhne.

⁶ Ite anotah ke úne irareme íre kawerowe. Ite miáhtáq anotah ahabábáq ání miéh mino. Páréti agiéh ánínká pehgáriq muoráhi naneq marah-naraq moke páréti mugue anotah úkinae. Mina inserah ite miáhrabeq ahababáq íúgi ínehoéq mi ahabábáq ání kaqsúáhro.

⁷ Muoráhi naneq páráwahipéq íre kahnaraqmé páráwah peh kanae. Íre muinae. Minayabe naho muoráhi naneq súáhro. Ite o paréti íre muoráhi paréti tahnsa míagehboq ahababáq ani kaqsúáhro. Kaqsúéhrataqmé wene ahababáqka ite íre íúgi ínaq peh kaweqtaq míagehe. Sótaikú iahrerag ko tánáhráq sokah sokahéra* sipisípiq áráhq subiq márónserah Sísa Karáhé subiq súówe.

⁸ Iwiáh íwiáhé tanahráqsábé sokah sokahonehe. Sokah sokahéra Asiu kegá sene nahtapeqté nahonáh muoráhi naneq súónserah ite Sísa tagariona animárínká itene ahababáqkakaq moke íroke sansánkákáq suaneheqmúne. Wehukega o paréti íre muoráhi naneq kéh páréti tírúnserah itega peh tábúsoréh sánsámé aiq pútaq sansámé sehgioneheqmúne.

⁹ Mó animáriné ahre abari aruqaruro kereq íre mía míaoro éna sehiranue teiewóge. ¹⁰ Moke ahababáq ké sueq móbeq miáhro íre uge. Se mah marákóipéqté kééra mó kené ahre weh abariéra mó kené ménsámehnsá meyanehéera subiqme sabiwiáhwe. Segá Manikánsabe íre iwiáh íwiáhia peh mó naneqsabé iwiáh íwiáh aruqarurowe. Ítega moke mina tahnsa ké súáhtáq tahirímé mah marákórág íre miáhraho irino.

* **5:7:** Kisim Bek 12.3-21, 13.6-7 tagáhno.

¹¹ Peh morá, Ite Sísa tagarione e kegá ahbabáriransabé sehiranue teiewóge. Mó kené ahre weh abariome, mó kené ménsámehnsánsabe aigará pabekime, Manikánsabe íre iwíáh iwíáhia peh mó naneqsabé iwíáh iwíáh atáhmé, mó keyábé péhe éhwéh aritewé, píah néra múguwahgu aruqarurome, aebówé mina tahnsano ke sueq móbeq miáhro. Ite Sísa tagarione e kegá mina tahnsa áhbábárirataq moráráq táhutahuriyehboq móbeq miáhro.

¹² Sísa íre tagaríáh keyábé ehweh aritanínkono? Ahqáho. Írakaumo. Minawé íre néne arambehri wire. Sísa tagaríáh ké ite momiwíuríáh kégá ahbabárirataq ehweh ariteyabe iteitene arambehri wire. ¹³ Sísa íre tagaríáh keyábé ehweh aritewé peh Maniká wewene arambehri wire. Ahbabáq aninsábé Manikáne ehwehnka mahraréna, Ite miáhrabeqte ahbabáq aruqaruri aní kaqsúáhro íre. (Lo 13.5, 17.7, 21.21, 22.21-24)

6

Sísa tagaríáh ké koti arítéhneho i ehwéhne.

¹ Sísa tagaríéh ánínká miráinayabé arega abiahnsa atéhnaqmé anerinabo? Sísa íre tagaríéh wáhnáh ánípá meqme móate koti atéhneho. Minawé ayehiteh sansáne. Peh Sísa tagaríáh kébá meqme kure koti ato. ² Mókakewe itega Sísa tagaríáh kégá mah kehiná kéhínané sánsánsábé iwíáhue tagéq sararaneheqmúne. Minawé aiq ahte baho? Itega mókake mah kehiná kéhíná ehweh arítáhnayabé amahnága aneqsabé pehgáriq ahbabáq náneq íre kaweraritahráho?

³ Mókake itega íópeqté kéné sánsá moq saraqmaráhnawe íre ahtebaho? Minawé anotah arámbéhríe. Amahnága ahbabáq naneq kawerarítewé pehgáriq arámbéhríe. ⁴ Minayabe ite Sísá tagaríáh kégá koti ehwéh kahnaraq Sísá íre tagaríáh kégá kaweraitageheéq aneqsabé seba pokoo?

⁵ Seba pokonsabé aneqsabé íre iyehitehro? Ite Sísá tagaríáh ké míáhrabeq ahtebia ánimé mi arámbéhrí miraorahi aní míéh mino? ⁶ Sísá tagaríéh ánínká mó Sísá tagaríéh aní ehweh atankeheéna Sísá íre tagaríáh kégá tagahtaq meqmena móátéhmé íre kaweq sansáne.

⁷ Sísá íre tagaríáh ké míáhrabeq itega Sísá tagaríáh keyábé ehweh aritéhrame ahbabáq sansanéq Sísá Karáhéne sansa íre sehgiowe. Sísá tagaríáh kégá ite ahbabáraitéhrataqmé itega túbáh agirataqmé íre ahbabárowe. Minayabe túbáh agina sansánká ehweh atahna sansá kiotaikire. Sísá tagaríáh kégá arene ménsámehnsá aebóínaraqmé arega túbáh aginawe mi sansánká ehweh atahna sansá kiotaikire.

⁸ Kiotaikiraq peh itewe íre túbáh agowe. Írakaumo. Íre túbáh agia peh mó Sísá tagaríáh ké ahbabárariteq sene ménsámehnsá aebóowe.

⁹ Ahbabáq kega Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre awaq míáhmé aiq ahtebah mino. Péhe éhwéhnká itene íruripeq péhe nuwíyéhboq íráhro. Ahrari mahbi abario kewé, Manikánsabe íre iwíáh iwíáhia peh mó naneqsabé iwíáh iwíáh atáh kéké, mó aniné ahre weh abario kewé, wehga áwáhu weh sobaruqnahbaruro kewé Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre awaq mianeherawoe.

¹⁰ Aebó kéké, mó kené ménsámehnsánsabe sigará

pabeki kewé, píah néra múguwahgu aruqaruro kewé, mó keyábé péhe éhwéh arítáh kéwé, mó kené ménsámehnsá pehipi meyáh kéwé, mina tahnsa áhbábáq aruqaruro kewé Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre awaq mianeherawoe.

¹¹ Menahmé ite táhmaro mina tahnsa ké míarowe. Míarowana Manikánka ite pabeq paberaitena, Néne animarí míáhwe aitáraire. Itega itene Wahnah Sísa Karáhénsabe aiq pútare atárótaq Manikáne Awanka itene ahbabáq kaqiuwena itene irupipeq kaweraitáraitaq Manikánka itensabé, Kaweqtaq míáhwe aitáraire.

Itene inonkame Manikáne Awane nah puaq mó kené ahre weh abariiyeho i ehwéhne.

¹² Manikánka íre ahqáho aitarái sansá aiq miraorahuge irareme aiq pútaq iwíáhowe. Peh moke miraorahúna sansánká íre séhréh aitahráhire. Minayabe mó sansánká íné saiqnariehnehoéna pehwehrue míanie.

¹³ Itega pabeqme ehwéh irareme, Táhutahuqme itene irupipeq iyahbankire nanere éq minayabe Manikánka itene ayahba mirarowe ewe. Itene ayahbame tópah mewe nanere éq minayabe Manikánka tópah kirahno atéhre ewe. Mi ehwéh aiq pútaq ehwéhnirana peh mókake Manikánka táhutahuqkakáq itene inonkankakáq parabaruankéhe. Mina inserah mó kené ahre weh abariigeheéna Manikánka itene inonka miraroo? Írakaumo. Itene inonkame itene Wahnahne anonka mire. Wene sánsá miraigeheéna itene inonka mirarowe. ¹⁴ Maniká págege aní púana itene Wahnah Sísa iriwe oganúq atonserah ite moq iriwe oganúq itankéhe.

15 Itene inonkataq moke kéh náneqmarí Sísa Karáhéne naneg mire. Minawé aiq ahtebaho? Itene inonkame moke inonkataq kéh náneqme Sípane naneg púaq árahue itene inonka ahbabáq ininsó sienéhnkono? Írakaumo. Anotahtaq ahqáho uge. 16 Manikáne ehwehnka aiq mahraréna, Weh ahre peh morá áú tahnsa úkigehe ire. (*Stat 2.14*)

Minayabe arega ahbabáq ini abariónaga wereq arereqne íú peh morá áú tahnsa úkire. Minawé aiq ahtebaho? 17 Itene Wahnah Sísa req mía míaonaraq arereq Sísa reqne iwa peh morá áwá tahnsa úkire.

18 Mó kené ahre weh abarié sansa pehrahagro. Ahriahri mi sansánirarabeq móbeq míáhro. Moke mó ahbábáqmé íre wewene anonka ahbabáruwiahrahíre. Mó kené ahre weh abarii anímé wewene anonka ahbabáruwíéhre.

19 Manikánka Wenawa iteba eqmatairana iteba mía míainsabé amahnága arene anonka wene nah mire. Minawé aiq ahtebaho? Arene anonkame íre arebataq arene wíre. Írakaumo. 20 Insahwé aitanieéna Manikánka anotah apéqtáté paiqmarowe. Aiq paiqmaronsabe itene inonkankakák Manikánsabe iwíáh iwíáhoró.

7

Poraga wehké sansánsabé irarú ehwehne.

1 Itega sehiranue kasenuro ehwéh teiníboq iratíáhro. Ahre íre mera peh míéh anímé aiq kawerire. 2 Íre ahreakák anínká mó kené ahre abariínehboq we ahre meyankehe. Ahrari wehkinkehe.

³ Wehne anonkame íre webataq wene anonka mire. Minayabe arene ahrega, Máho ínah íre ahqáho ato. Ahrene anonka moq íre webataq wene anonka mire. Minayabe arenawehqka, Máho ínah íre ahqáho ato. ⁴ Ahrega wewene anonka íre wahnahnire. Írakaumo. Peh wenawehqka wahnahnatéhre. Mina inserah awehkawagá wewene anonka íre wahnahnire. Írakaumo. Peh wene ahrega wahnah atéhre. Minayabe arene ahreyabé arenawehqsabe íre ahqáho ato.

⁵ Ite weh ahre morá iwíáhéta kawerue púreroyehe iwíáhéta awehriéta peh míayehe irataqmé aiq kawerire. Púrerira tanáhráq parabagínaraq mó íre ahqáho ato. Owainawanka mó aní abarié iwíáh atehnehboq íre ahqáho ato.

⁶ Ahre meyo éhwéh íre teiúge. Ahreyabé awina anínká iwíáhue meyankéhe. Séhréh aiteyabe mah ehwéh teiúge. ⁷ Moke mó ke íné tahnsanue míáhtáq tahirí aiq kaweri irino. Peh Manikánka ahre meweyabe mó aní mó iwíáh atena mó aní mó iwíáh atena aruqarurire.

Íre túbáh agorahotaq ahre meyháho i ehwéhne.

⁸ Mahbigaunseq ahrarigaunseq kéweinínsónseqsabé mahraruge. Íné íre ahreakáq aní múge. Ite íné tahnsa míéhrataqmé aiq kawerire. ⁹ Ite íre peh míahrahirataqmé ahre weh meyháho. Mahbiga, Ahreyabé níre irana ahrariga, Weh kéreyabe níre ire. Mó kené ahre weh abariiyehboq arerene ahre weh airaiq meyháho.

Arenawehq auwéhneho i ehwéhne.

10 Ahreakáq wehakaq keyábé mahraruge. Ánáhkawagá awehkawa íre auwo atóge. Mahnawé íre ínénéne ehwehne. Írakaumo. Itene Wahnahnka aiq irarire. 11 Ánáhkawagá wenawehq auwahnarag mó wehkínehboq peh míankehe. Áúwátái wehbá kouwekue insahwé atahnaraq aiq kawerire. Awehkawagá wene ahre airaiq áúwéhneho.

Nánuwehq k éraníe ínaraq awehkawagá áúwéhneho i ehwéhne.

12 Mó keyábé peh ínénéne iwiáhu ehwéh teínie. Íre itene Wahnahnka tení éhwéh peh ínénéga iwiáhéna mahraruge. Awehkawawé Sísá tagaríéh ánínirana ánáhkawa Sísá íre tagaríéh ínínká, Nánuwehq k éraníe ínaraq awehkawagá áúwéhneho. 13 Ánáhkawa Sísá tagaríéh ínínirana awehkawa Sísá íre tagaríéh wéhgá, Néne ahrrereq míanie ínaraq ánáhkawagá áúwéhneho.

14 Ánáhkawagá Sísane sánsá sehgieyabe Sísá íre tagaríéh áwéhkáwágá wene ahre íre auwena wene sánsá tagéna kaweqtaq miahrahire. Awehkawagá Sísane sánsá sehgieyabe Sísá íre tagaríéh ánáhkáwágá wene weh íre auwena wene sánsá tagéna kaweqtaq miahrahire. Minayabe arene ahrega, Arereq míanie ínaraq áúwéhneho. Arenawehqka arereq míanie ínaraq áúwéhneho. Íre áúwéhrataq itene animarí moq kaweqtaq miahrahowe. Kaweqtaq miahrahi ehwéh péhe éhwéh tahirímé itene animarí Sísá íre tagaríáh ké miah irino.

15 Wehgabópoq ahregabópoq Sísá íre tagaríéh ánínéna wensabé nuwahriehre éna pokinie

ínaraqmé peh áwé tagahro. Manikánka itensabé, Pehwehrue míáhro aitéhnsábé itene iru ukiq itankeheéq mi anínká pokinie ínaraqmé peh áwé tagehrataqmé aiq kawerinae. ¹⁶ Arenawehqka arereq míéhnsábé mókake wega Sísane sánsá sehginabirapómo. Arega íre tagariahne. Arene ahrega arereq míéhnsábé mókake wega Sísane sánsá sehginabirapómo. Arega íre tagariahne.

Manikánka ite saraq íátái arámbéhrí sehgióro i ehwéhne.

¹⁷ Maniká itene Wahnahnka ite omaq itena wene arambehri saraq íátáire. Saraq íátái arámbéhrí kawerue sehgióro. Sísa tagariáh ké íwáhnorutaq mah ehwéh tei teinuge. ¹⁸ Manikánka are íre áhraburai tanáhráq mó kegá arene áú amurúrutonsabé ayehitéhnehboq anetaníbo íwíáhúno. Manikánka are áhraburaitaq arene áú íre amurúrutonsabé amahnága mi sansánsábé arutaboirenehboq pehragáhno. ¹⁹ Arene áú amurúrutonsabé peh abehq míre. Anetaníbo íwíáhúno. Arene áú íre amurúrutonsabéákáq anetaníbo íwíáhúno. Peh Manikánka sehgióro ú ehweh sehgiónsábé anotah sansá míre.

²⁰ Manikánka áhraburaitaq miraurona arámbéhrí miraúno. ²¹ Manikánka áhraburaitaq mó aniné arambehriga are saiqnariarairo? Minayabe iwíáh kikirineho. Arene marakóipeqté wáhnáhnká soraq auwena pokúno atahnaraq pokinkehe. ²² Maniká itene Wahnahnka are áhraburai tanáhráq mó aniné arambehriga are saiqnariarairana Sísa itene Wahnahnka arene ahbabáq kaqauwátáinsabé wega soraq áúwéh ání tahnsa míahne.

Wega áhraburaitaq pehipi míaronana Sísa Karáhéne arambehriga amahnága are aiq saiqnaríéhre. ²³ Wene animarí míageheéna Sísga anotah apéqtáté paiqmarowe. Paiqmaronsabe peh wehuke suwahbeh sansá miraiiyeho. Peh Maniká awahbeh sansá miraoro. ²⁴ Néne iyahnabo animaríno, Manikánka ite íáhraburaitaq mirauro arámbéhrí miraéq Maniká Iteriboreq mía míaoro.

Poraga mahbigaunseq ahrarigaunseqsabé teriu ehwéhne.

²⁵ Mahbigaunseq ahrarigaunseqsabé mahraruge. Itene Wahnahnka mah ehwéh terio íre tenírana peh ínénéga aiq pútaq ehwéhnéna iwíáhue teiúge. Wega íné séhréh aintéhrana wene arambehri mira aruqaruruge. Minayabe néne ehweh íráhro. ²⁶ Íre kaweq sunúq áhníbórá sinainsabé ahre meyaníe iwíáh, wehkinie iwíáh súáhro. Mi iwíáh súéhrataqmé aiq kawerire iwíáhuge.

²⁷ Ahreakáq míéhnaraqmé áúwéhneho. Íre ahreakáq míéhnaraqmé ahre meyaníe iwíáhineho. ²⁸ Arega ahre meyéhnaq minawé íre ahbabáriniewóne. Arega wehkinaraq minawé íre ahbabáriniewóne. Ahre meyéhra kegá mah marákóráq mé tanahráq sirupipeq umeh aginawire. Itene irupipeq umeh agínehoéna teiúge.

²⁹ Néne iyahnabo animaríno, mah marákóipéq mé tanahráq aiq parabaginaire. Sísa tuina tanáhráq áhníbórá sinaire. Minayabe ahre mero keo, íre ahreakáq ké tahnsa míáhro. ³⁰ Ibisah

keo, íre íbisaħ ke taħnsa mıáhro. Iru eyoyóo keo, iru íre eyoyóo ke taħnsa mıáhro. Ménsámehnsá paıqmaq paıqmaro keo, íre мэnsámehnsánkakaq ké taħnsa mıáhro. ³¹ Mah marákóıpéqté sánsá parabagınai puaq áħnte мэnsáméhnsánkákáq kéo, itene мэnsámehnsánsabe irutaboıriyeho.

Iwıáh kıkıriyeho i ehwéhne.

³² Ite iwıáh kıkıriyeho éna mah ehwéh teıúge. Íre ahre merai ánıńká Manıká wene Wahnahne arambehri kawerue sehgieyabe iwıáhıre. ³³ Wene ahrega kaweróne atankeheéna ahre merai anıńká mah marákóıpéqté náneqsabé iwıáh íwıáhıre. ³⁴ Minayabe we mó iwıáh mó iwıáhıre. Sısa tagarıéh áħrárıgá iwıáhéna, Néne ninonkakakaq néniwankakaqmé kaweqtaq mıanieéna Manıká áwúge éna Manıká wene Wahnahne arambehriyabé iwıáh íwıáhıre. Wenawehqka kaweróne atankeheéna wehakaq ínıńká mah marákóıpéqté náneqsabé iwıáhıre. ³⁵ Págege sansáńká saıqnariankeheéna íre teıúge. Írakaumo. Peh séhréh aıtanieéna mah ehwéh sheıranue teıúge. Manıká itene Wahnahnsabé webataq iwıáh íwıáh ateq wene sánsá kawerue sehgiegeheéna sheıranue teıúge.

Wene ahre ararıyábé éhwéhne.

³⁶ Wene ahre ararıyábé arutaboıréna abariınie iwıáh aruqaruri anımé aħbabáratehnehboq airaiq meyankéhe. Wega airaiq meyhawe íre aħbabárinae. ³⁷ Wewene anonkataq kawerue wahnahnorahi mahbígá, Ahre íre meyanıe iwıáhınaraq

aiq kawerire. ³⁸ Wene ahre arárí meyéh ánímé kawerire. Ahre íre meyéh ánímé anotah kawérire.

³⁹ Wenawehq oga míahnaraqmé mi inínká awehkawareq mía míaiagehe. Sísa tagaríéh íníné awehkawa pukínaraq we mó Sísa tagaríéh ání kérankéhe. ⁴⁰ We mó Sísa tagaríéh ání kérahnaraqmé aiq kawerire. We peh kéweiní míahnaraqmé anotah kawérire. Mahnawé ínénéga iwíáhuge. Manikáne Awanka mah iwíáh aintehrámo. Wega mah iwíáh aintéhre íwíáhuge.

8

Poraga titirue nárie naneqsabé irarú ehwehne.

¹ Péhepehe maníkánsábé titiro naneq nanehnkonono éq ínénsabe kasenurowe. Mó aní mó anínkáue minayabe íné aiq ahtebóge eme aiq pútaq ehwéhnowe. Aiq ahteboge íwíáhome saiyo sansane. Peh morá mó anínsábé irutaboírúnaga séhréh aitahráhi sansáne. ² Íné moke ahteboge íwíáhi anínká íre anotahtaq ahtebehrana wene ahtebéh sansa íre awehrare. ³ Maníkánsabe arutaboíri anímé Manikánka we tagaríéhre.

⁴ Péhepehe maníkánsábé titiro naneq nanehnkonono ue kasenuronsabé teiúge. Ite tagarionawe péhepehe maníkámé íre aiq pútaq nanere. Peh abehq píkísáh tahnsane. Íre áhnte maníkámárí míáhwe. Írakaumo. Ite tagarionawe Manikámé peh morá ánínéna webataq Maniká míre. ⁵ Mó kegá mahraréra, Íópeqkákáq mah marákó marákóipéqkákáq áhnte maníkámárinseq wahnah anímárinseq míáhwe

ewe. Ite tagarionawe mi ehwéhme íre aiq pútaq ehwéhne.

⁶ Maniká Iteribo peh morá ánínéna webataq Maniká míre. We moke mirarena wene animári míageheéna ite moq mirarowe. Sísa Karáhéwé we peh morá ánínéna itene Wahnah mire. We moke mirarowaq amahnága séhréh aitéhnsábé oga míone.

⁷ Mó kegá Maniká éhweh íre ahtebahwe. Segá Sísa íre tagariarotaq péhepehe maníkáné sánsá aiq sehgirowe. Ai q sehgirowsabé amahnága mi naneqsabé titiro tahutáhúqmé íre nah nanere éra áhwára áhwára iwíáhowe. Mína tahnsa iwíáho kegá mi tahutáhúq nehrataq, Mi tahutáhúqká ite ahbabáraitéhre iwíáhowe.

⁸ Itega táhutahuq nahnayabé Manikánka kaweraitankéhbo? Írakaumo. Wega awehrío keyábé íre ehweh aritéhre. Nah keyábé kawerowe íre aritéhre. ⁹ Ite iuwahbeh tahutáhúq naneheqmúne irataqmé áhwára áhwára iwíáho kegá ite tagéra ahbabáriyeho. Itega nehrataq mó ke ahbabáriyehboq kawerurero.

¹⁰ Are ahtebáhna anínká péhepehe maníkánsábé árótu nahtápéq míéhnaq titiro tahutáhúq nehnana áhwára áhwára iwíáhi anínká are tagéna íné moq nanie iwíáhinabomo. ¹¹ Wega aiq pútaq sánsá peh ákáhtaq ahtebéhnsabé náhnaraq wene arupipeq íre kaweraginae. Are ahtebia anínká miraónaga mína áhwára áhwára iwíáhi aní anotahtaq íre kaweratanæ. Sísa Karáhéga mí aníné ahbabáqsabeákáq pukúwe.

¹² Áhwára áhwára iwíáhi aní ahbabárahna puah Sísa Karáhé moq ahbabáq atahne. ¹³ Ínéga

nahnayabé mó Sísá tagariéh ánínká íné tagéna ahabárinaraq mina íre kawerinae. Minayabe mó Sísá tagariéh ání ahabáq atéhnehoéna mi tahutáhúq ahriahri awehrinie.

9

Poraga wene arambehriyabé móne íre meyonsabe iwíáh iwíáhú ehwehne.

¹ Itega néne sansa aiq tagariáhwe. Mó naneqka íné íre saiqnariéhre. Írakaumo. Wene arambehri mirainkeheéna Manikánka eqmaq núwátái mino. Sísá itene Wahnah aiq tagarau mino. Sísá itene Wahnah éhweh teiátáutaq wensabé aiq pútare atáro mino. ² Mó kegá iwíáhóme, Manikánka íné íre eqmaq áuwátáire iwíáhówe. Peh itene Wahnah éhweh teiátáugaq aiq pútare atáronsabé ite tagariáhmé Manikánka íné eqmaq núwátáire.

³ Mó kegá ehweh aintéhrataq mahrarinie. ⁴ Manikáne arambehri miraunsabé wehukega íné kirabo aintáhmé íre kaweq sansápo? Írakaumo. Kaweq sansáne. ⁵ Manikáne arambehri miraoneheéra Sísá ábáqmarinseq Pítareq mó eqmaro kereqka ahtapeq nogótáq sene ahrononká se kériráhwe. Ínéga moq mi sansá mirautaq tahirimé kaweq sansáne iwíáho irino.

⁶ Mó kegá Manikáne arambehri miraome pehipi kiraboowe. Peh morá ínéreq Páhnábásareqka itene tópah paiqmarayeheéta arambehriúye. ⁷ Sene kíápéténine arambehri miraoneheéra sóntía kegá ahtapeq nogótáq íre seyene móneraté peh wahba monératé tópah paiqmaq paiqmaro mino. So uq-matai anínká táhutahuq nera kéhtáq mewe naruq

naruri mino. Sipisípiq wahnahni anínká mi kané náhnano naruq naruri mino.

Ite séhréh aitera íwáhnoro ke kirabooro i ehwéhne.

⁸ Ínéga peh wehukene sansá iwíáhéna mi ehwéh mirarire iwíáhiyeho. Írakaumo. Naho Manikánka Mósisi iwíáh atowana wega minayabe sehiranue mahraréna,

⁹ Káhoga arambehriitaq wene áwéhipeq náhgáq táhrareho. Mi kanká arambehrii puana arupibiínaraqmé pehipi táhutahurinkehe úwe. *(Lo 25.4)*

Manikánka peh káhoyabé arutaboíréna mi ehwéh irarúwo? Írakaumo. ¹⁰ Itensabé iwíáhéna irurú mino. Itega mina tahnsanigeheéna irarúwe.

Sonsoréh ánínká, Mókake sotápéqté táhútáhúq mewe nanieéna arambehriire. Wereq we séhréh atéh ánínseqka nayeherawoye. ¹¹ Wehukega ayu uqmarera anehe mi sotápéqté tópáh nahnserah itega Manikáne ehweh tei teinúye. Tei teinúyansabé itene ehweh íráh kégá kirabo aitéhrataqmé kaweq sansánoneheqmóe. ¹² Itega mó ke kirabouro puag itenkakáq kirabourotaq tahirímé anotahtaq kawerowe urauya irino.

Kirabo aitáhro íre teiátáúye. Iteba pehipi míarauye. Itensabé abiahnsanéq Sísa Karáhéne kaweq ehwéhnsabé anetaníbo iwíáhiyeho éta kirabo aitáhro íre teiátáúye. ¹³ Manikánsabe iwíáh iwíáh atáh náhtápéq arambehrio kegá mibeqté táhútáhúq mewe nahwe. Minawé tagaríáh mino. Mitaq titiro tahberaq arambehrio kegá mi naneq pehgáriq mewe nah mino. ¹⁴ Mina inserah Sísa itene Wahnahnka mahraréna, Kaweq ehwéh íráh

kegá se síwáhnoro kené sinonka séhréhorahi naneq nárigéhe ire.

¹⁵ Ínéga itene táhutahuq pehipi íre merauge. Mókake íné pehipi kirabo aintageheéna sehiranue teiugo? Írakaumo. Nirupinsabé pukonaraq íre ineh inehinie. Íné ineh inehutaq tahirímé ínéga pehipi íwáhnoru sansánsábé íre iwíáh iwíáhorahu irino. Mó kegá néne iwíáh iwíáhu sansá sabi núwého. ¹⁶ Manikáne kaweq ehwéh tei teinunsabé kaweq aní múge éna iwíáh iwíáhininkono? Írakaumo. Manikánka koreri terinúno aintaráinsabé íné kaweq aní múge ue íre iwíáh iwíáhorahuge. Mi kaweq éhwéh íre teriasa ehiya miótáq tahirímé anotahtaq íre kaweru irino. Kaweq ehwéh teri terinu arámbéhrí íre suaníe.

¹⁷ Ínénéga iwíáhue miraurautaq tahirímé ápeq meyó irino. Íre ínénéga iwíáhurauge. Manikánka koreri terinúno aintaráinsabé pehipi mira aruqaruruge. ¹⁸ Minayabe aneq ápeq meyaninkono? Mó teri terino kegá ápeq meyáhnserah íre uge. Kaweq ehwéh pehipi tei teinunsabé niru eyoyóue nirutaboirume néne ápeq míre.

Porawe áhnte ke séhréh aritéh ánine i ehwéhne.

¹⁹ Mó kegá íné íre saiqnariáhwe. Áhnte kegá Sísane sánsá sehgigeheéna sene arambehri aní tahnsa míóge. ²⁰ Asiu kegá Sísane ehweh kawerue irera sehgigeheéna seba míarautaq sene sánsánurauge. Mósísiga sehgióro ú ehwehncá íné íre saiqnariéhre. Íre saiqnariéhrara Asiu ke mi ehwéhnsabé iwíáh iwíáho puana seba míarautaq

mi ehwéh íre anterutaugé. Asiu kegá Sísane ehweh kawerue irera sehgigeheéna mi ehwéh íre anterutaugé. ²¹ Nahnso ke Mósísine ehweh íre sehgió ké wóe. Minayabe nahnso kereq míarautaq se tahnsá ména íné moq íre sehgirauge. Írakaumo. Manikáne ehweh íre susa Sísá Karáhéne ehweh sehgiúge. Nahnso kebá míarautaq sega Sísane ehweh kawerue irera sehgigeheéna Manikáne ehweh íre anteruena peh mi kené sánsánuraugé.

²² Sísane sánsá áhwára áhwáraue sehgió kébá míarautaq sega órirane iwíáho sansá pehipi íre anterutaugé. Segá Sísane ehweh irera kawerue sehgigeheéna sene órira sansa pehipi íre anterutaugé. Mah kehiná kéhiná suwahpeq míarautaq mi sansá miraurauge. Segá Sísansabé aiq pútare atageheéna miraurauge. Manikáne kaweq ehwéh sehgigeheéna mi sansá mira aruqaruruge. ²³ Mira aruqarurunsabé Sísansabé aiq pútare atáh kéreq ínéreque irupipeq eyoyóire.

Kagai apéq náinkeheéq Manikáne sansá tauntahunue sehgioneheqmúne i ehwéhne.

²⁴ Ábáhro tanahráq áhnte kegá árésísie peheráhnotaq peh morá kótaiki anínká ápeq meyéhre. Mina inserah Manikánka ápeq náinkeheéq wene sánsá tauntahunue sehgióro. ²⁵ Kótaikoneheqmúne iwíáho kegá sene sinonka págegeinkeheéra túbáh aginie iwíáh suera peh ahriahri tauntahunue arambehri aruqarurowe. Peh kambaréki apéq meyaneheéra tauntahunowana Manikánka náina apéqmé peh ahriahri kagainawire.

²⁶ Ínéwé Manikáne sansá íre múguwahguue sehgiúge. Árésísi kiotaiki anínká íre mibeq

tagia móbeq tagéna pehbeheráh pokinserah tauntahunue sehgiúge. Tobehi anínká wene ayahnkara íre mobeq subisa peh tábúsoqme wehukéníné anonka subínserah Sísane arambehri tábúsoqme arambehriuge.

²⁷ Ínéga mó keyábé, Sísane sánsá tauntahunue sehgióro uraunsabé Manikánka íné nuwehnehboq íre túbáh aginie. Peh kaweq sansá tábúsoqme sehginieéna néne ninonka kawerue wahnah wahnahnuge. Néne ninonka págegeinieéna tauntahunue arambehriuge. Ínéga kagai apéq meanieéna tauntahunue arambehriuge.

10

Íre kaweq sunúq sínaraq ite Sísane sánsá súého i ehwéhne.

¹ Naho itene igaqnaréhga Mósisi kérowe. Sega miraunsabé iahreraq kankeheéna teiúge. Sega abatapi nogútaq írábúyá akariuriowe. Sega írábúyá anehe karageheéna Manikánka mi írábúyá omaq atowe. Manikánka iwíáh aritowara sega Káhtore Waní kéréwégue seberaebéq pokuwe. *(Kisim Bek 13.21-22, 14.21-29)*

² Sega írábúyá akariuriotaq nogútaqkakák Káhtore Waní kéréwégue seberaebéq pokutaqkakák sega wání meyónserahnéra mitaq nogera Mósisi kéréra wenkahnáh úkuwe.

³ Manikáne Awanka íopeqté tópáh náriuwara ómiga nowe. ⁴ Wega ótaq sansánútaq wání arahno ebahpipéqté súwana náriuwara nowe. Mi ebáhmé Sísá Karáhée. Sega pokutaq mi Ebáhnká sereq moráraq pokúwe. ⁵ Pokúwara Maniká sene

sánsánsábé íre awahbó púara abatapi nogútaq puku pukuéra sene sinonka abatapinue mibeq móbeq kowe.

⁶ Sega ahabárunserah itega miraiyeho éna Manikáne ehwehnka tei teinire. Sega ahabábq naneqsabé sirutaboiru serahniyeho. ⁷ Táhmaro mi kegá péhepehe maníkánsábé iwíáh íwíáh atónserahniyeho. Sega miraunsabé Manikáne ehwehnka mahraréna,

Ísara kegá tútuue méra táhutahuréra irigéra ábáhréra nahnso kené sansanéra mó kené weh ahre abariuwe ire. *(Kisim Bek 32.6)*

⁸ Sega mó tanáhráq ahabábéra áhnte kegá mó kené ahre ahrari abariunsabe Manikánka abiahnsa aritena kamah ariuwara peh íregárita q wehuké 23 táhúséni (23,000) wehuké peh morá wéhékáh pukuwe. Sega mirau serahniyeho. *(Namba 25.1-9)*

⁹ Mó tanáhráq táhmaro Ísara kegá sene wahnahnsabé, Árahono éra wensabé éhruruunsabe Manikánka wehe omaq atowana éhruruu ke pówara pukuwe. Sega éhruruu serahniyeho. *(Namba 21.4-8)*

¹⁰ Mó tanáhráq táhmaroga Manikánsabe abiahnsa atera ehmuniq éhmúníruwana Manikánka íópeqté ánínsábé, Márunsubiq suo atowana mi ke márunsubiq suowe. Sega ahabáru serahniyeho. *(Kisim Bek 16.2)*

¹¹ Manikáne ehwehnka sene ahabábq teíre. Sega ahabárunserah itega moq miraiyeho éna teíre. Amahnága anehe tanáhráq sinainsabé itega kaweqta q mía míaigeheéna teíre. ¹² Íné kaweqta q

ména págegeue iriwe míoge íwíáhóna aníno, inahsubínehboq áwéh panantagínah págegeue iriwe miahno. ¹³ Áhwáré naneqka íre arebataq areba sire. Írakaumo. Mah kehiná kéhínápá sire. Áhwáré naneqka ite íre saiqnariankeheéna Manikánka wene omasa éhwéh ahreraq matawéna ite séhréh aitankéhe. Wegá séhréh aitena kaweq ah sokogi ainkéhe. Wegá ite págegeue míageheéna séhréh aitowana áhwáré naneqka ite íre saiqnarianawire. Ahbabáqka moq ite íre saiqnarianawire.

Owainawansabé titirue nárié náneqme pehragahro i ehwéhne.

¹⁴ Néne iyahnabo anímárinó, péhepehe manikánsabé iwíáh iwíáh ate sansa pehragahro. ¹⁵ Itewe ahtebia ké miahnsabé teiú éhwéhnsabé iwíáhue tagahro. ¹⁶ Sísa itene ahbabáqsabe pukúnsabe iahreraq kéh tánáhráq itega káhpuipeqté wánínsabé meyone. Mewe nahnayabé itene Wahnahnsabé kaweróne ateq Sísa Karáhéne korahq tunsabe itene ahbabáq kaweraitéhre íwíáhúne. Mi tanáhráq itega tópah* keqme nahnayabé Sípane anonka kamahúnsabe itene ahbabáq kaweraitéhre íwíáhúne. ¹⁷ Mira íwíáhéq morá ké tahnsa míone. Itega keqme nóna topáhmé peh morá tópáh púaq ite áhnte wehuké méq morá ké tahnsa míone.

¹⁸ Asiu kené sánsánsabé iwíághoro. Segá tahberapeqté titirue nárié náneq nahtaq Manikáne tahbe puara mi tanáhráq sega wensabé aiq pútaq iwíáh iwíáh atáhwe. ¹⁹ Teiú éhwéhnsabé

* **10:16:** Kárika ehwéhme tópahme íre kéhre. Páreti kéhre.

aneq iwíáhonehnikono ewo? Péhepehe maníkámáří íre oga míáh náneqmaríne. Mi naneqmarí titirue nárié náneq íre Maniká náwé náneq tahnsáne. ²⁰ Írakaumo. Nahnso kegá titirue nárié náneq Maniká íre náwasa peh owainawamarí náriéwe. Owainawansabé iwíáh iwíáh atéhboq sensabé titirue nárié náneq pehragahro.

²¹ Itene Wahnah pukú tanahráq iahreraq kéh káhpúípéqté wánínkákákq owainawansabé iwíáh iwíáh atáh káhpúípéqté wánínkákákq moráráq neho. Itene Wahnah pukú tanahráq iahreraq kéh tópáhnkákákq owainawansabé iwíáh iwíáh atáh tópáhnkákákq moráráq neho. ²² Mirairataq Sísa itene Wahnahnka, Aneqsabé íné nuweq owainawansabé iwíáh iwíáh ataho éna abiahnsa aitanawire. We anotah pagégé ání púaq itega we íre kiotaikorahúna mino.

Ahriahri itega Maniká áwíq pankeraneheqmúne i ehwéhne.

²³ Mó kegá, Ite moke miraona naneq aiq kawerire ewe. Peh moke miraona naneqka ite kaweqtaq méyabe íre séhréh aitahráhire. Moke miraona naneqka ite Sísa kawerue kéreyabe íre págege aitahráhire. ²⁴ Ite iuwahbeh sansá pehipi miraiyeho. Peh itene iyahnabo séhréh aritahráhi sansánoro.

²⁵ Máhkétirapéqté táhútáhúq paiqmaréhrataq mah tahutáhúq aneq sansánia táhútáhúqpo ue íre kasenoro.† ²⁶ Minayabe Manikáne ehwehnka

† **10:25:** Mó tanáhráq mó tanáhrárué mó kegá ménkámehnkáne awaq titirue péhepehe maníká náwúwe. Náwera anehe máhkétirapéq mi awáq kobaiqmarówe. Mi awáqsabé Poraga Sísa tagariáh kényábé, Íre kasenq pehipi paiqme nahro úwe.

mahraréna,

Moke mah marákó márakóákáq mahtaq kéh náneqkákáq itene Wahnahne náneq mire ire. *(Lo 10.14; Buk Song 24.1)*

²⁷ Sísa íre tagaríéh ánínká itensabé, Táhutahuronehboq máhoro ínaraqmé ite iuwahbáhnaraq kowe nahro. Wensabé, Mah tahutáhúq eheqtepo ue íre kasenoro. Wega náwí náneq pehipi nahro. ²⁸ Mó anínká itensabé, Mah awáq owainawansabé titirúna naneq náwúge ínaraq íre nahro. Mi awáqkáwé ite íre ahababáq aítahráhire. Peh ite teí ání ahababáq atéhboq íre nahro. ²⁹ Itega ahababáq iwiáhowe íre iraruge. Írakaumo. Peh teí ánínká, Itega aiq ahababárowe íwiáhineho.

Mina tahnsa íwiáhi aní íre míahnaraq íné nuwahbeh naneq nahrahuge. Peh móbeq míéh ániné awehrii sansánká íné íre saiqnariahrahí mino. ³⁰ Manikánsabe, Kaweróne atena mi tahutáhúq nahnara tagehra kegá árahue ehweh aintagéhbo?

³¹ Itega tópahnkakáq wánínkakaq nehrataq mó naneq arámbéhrí mirairataq Maniká áwíq pankeraneheéq wensabé iwiáhue kawerue miraoro. ³² Itega miraonka Asiu kereq nahnso kereq Sísa tagaríáh kéreq ahababáq aritéhboq iwiáhue peh kaweq sansánoro.

³³ Ómi mó kegá moke ínéga mirau sansá kaweq sansáne íwiáhigeheéna mirauge. Íné nuwahbeh sansámé íre mira aruqaruruge. Íné tagah ke séhréh aritanieéna sensabé iwiáhéna peh kaweq sansá mirauge. Segá Sísa ne ehweh írera kawerue sehgeheéna sensabé iwiáhéna mirauge.

11

¹ Ínéga Sísa Karáhéne sansá sehgiúnserah ite moq néne sansá sehgióro.

Poraga ayahqonsabe irarú ehwehne.

² Itega íné iahrerag matawéq moke íwáhnorurau ehwéh kawerue sehgió púana itensabé iwíáh iwíáh aitóge. ³ Mó ehwéh kawerue ahtebagehboq iratíáhro. Wehga wene ahre wahnahnirana Sísa Karáhéga moke weh wahnahnirana Maniká Iteriboga Sísa Karáhé wahnahnire.*

⁴ Sísa Karáhé wene Wahnah puana wehga púrerínaraq wene ayahqno íre akari atiankehe. Manikáne Awanka iwíáh atahna ehweh irarínaraq wene ayahqno íre akari atiankehe. Mi tanáhráq wene ayahqno akariaráhnaraq Sísa Karáhé ayehitawinawire. ⁵ Wenawehq wene wahnah puana ahrega púrerínaraq wene ayahqno akari atiankehe. Manikáne Awanka mi ahre iwíáh atahna ehweh irarínaraq wene ayahqno akari atiankehe. Mi tanáhráq wene ayahqno íre akariaráhnaraq wega wenawehq ayehitawinawire. Mi tanáhráq wene ayahqno íre akariaráh áhréwé ayahra káúqsúéh áhré tahnsane. ⁶ Wene ayahqno íre akariaráhnaraq wene ayahra káúqsuankéhe. Ayahra moke káúqsue sansa ayehiteh sansáne iwíáhirataq ayahra pehragéq ayahqno akariaráhro.

⁷ Manikánka weh mirarotaq wewe tahnsá mirarowara wehga Manikáne anotah awíqkákáq

* **11:3:** Písini ehwéh wahnahninsabéwé “het” kéhre. Písini ehwéh “het” téhtaré áwáhé kéhre. Mó morá áwáhé itene ehwehme ayahqnone. Mó morá áwáhéwé itene ehwehme wahnahne.

Manikáne págege sansánkákáq sokigiowe. Minayabe wehga púrerínaraq wene ayahqno íre akariinkehe. Manikánka ahre mirarotaq wenawehqne áwíqkakaq wene págege sansánkákáq sokiginieéna akariinkehe. ⁸ Manikánka wehuke mirarotaq wega ahrene ayahnsatate weh miraroo? Írakaumo. Wega wehne ahwígara piruqme ahre mirarowe.

⁹ Manikánka ahreyabé iwíáhéna wehga séhréh atankeheéna miraroo? Írakaumo. Wega wehyábé iwíáhéna ahrega wenawehq séhréh atankeheéna mirarowe. ¹⁰ Ahronká sensuwehq sone ehweh kawerue sehgiónsábé íopeqté kégá tagagehboq mi inínsónká púrerirataq sene siyahqno akari ati-agehe.

¹¹ Manikáne animárímé weh sebatag ahre se-batarue mía míaosansámé Maniká íre awahbeh sansáne. Írakaumo. Ahrega wenawehq séhréh atahnana wehga moq wene ahre séhréh ato aitéhre.

¹² Téhwe Manikánka wehne ahwígara mewe ahre mirarowara amahnága ahronká ani maqmaq maqmarowara áhnte weh míáhwe. Manikánka moke kéh náneq áhwárowe.

¹³ Ahrega wene ayahqno íre akaria Manikánsabe pehipi púrerínaraqmé kaweq sansápo? Iteitega mi sansámé iwíáhue tagahro. ¹⁴ Weh íre wahto ayáhrá kahnaraq minaga we ayehitanae. Itene sánsánká minayabe aiq sokigi aí mino.

¹⁵ Ahrene íre wahto ayáhrá kahnaraqmé wene ayahrame wene awahriq nanere. Wene ayahqno akariinkeheéna Manikánka ayahra áwíre.

16 Ayahqno akariare ehwéhnsábé suwahrieh keyábé mó íre teriníe. Mó sansá írakaunire. Itereq mó Sísa tagaríáh kéreqsabé peh morá mahna teiú sánsá kéhre.

Kórina kegá siahrreraq ko táhútáhúq notaq íre kaweq sansánu ehwéhne.

17 Amahnága mó ehwéh teiníboq írátíáhro. Itega momiwíotaq mó ke séhréh arítéh sánsá íre miraia peh ahababárowe. Minayabe itensabé íre iwíáh iwíáh aitóge. Írakaumo. 18 Mó anínká tenímé itega Manikánsabe iwíáh iwíáh ataneheéq momiwíotaq íre morá iwíáhia peh mó iwíáh mó iwíáhéq mó keyábé abiahnsa arítáhwe teníre. Tení éhwéhmé aiq pútaq ehwéhpómo. Peh aiq pútaq ehwéhne iwíáhuge. 19 Íre morá iwíáhirataq kaweq sansá ábórarinkeheéq sío síoéq iwíáhue tagéq, Insega aiq pútaq sansá sehgiramo éq ahtebahrahowe.

20 Itega momiwíotaq itene Wahnah pukúnsabe iahreraq kéh táhútáhúq íre tábúsoqme nahwe. 21 Itega mó ke íre síwénunia peh apubúue wewene wewene táhutahuq nahwe. Miraonsabé pehgáriq tahutáhúq kéh kegá sirupibiirara mó kegá píah áhnte nahnsabé múguwahgu agowe. 22 Itene nah-tapeq táhutahuréq naraho mino. Manikáne nahmé peh abehq nánere iwíáhoo? Itega mitaq séq tópah tabonah ke íre náríénsábé se siyehiteh mino. Aneq ehwéh teinínkono? Itega miraonsabé kawerowe aitanínkono? Ahqáho. Írakaumo. Itega mirao sansá íre kaweq sansáne.

Sísaga párétiakáq sera anonkakaq we kéro ke náriu ehwéhne.

(Mátíyu 26.26-29; Máhka 14.22-25; Árúka 22.14-20)

²³ Itene Wahnahnka níwáhnorurai ehwéh íwáhnoréna teiátáuge. Mahraue teiátáume Súrásaga Sísane naruo koweriro inókáhpéq itene Wahnahnka páréti mewena† ²⁴ Manikánsabe kaweróne atena keqme mahraréna, Mahnawé ninonka mire. Ite kaweraitanieéna ninonka Maníka awena pukinie. Íné iahreraq matiagehboq amahnága mirau sansánoro úwe. ²⁵ Úwara sega páréti nowana Sísaga káhpú mewena monseráh sánsánéna mahraréna, Mah nahníáq sérá anome néne korahq mire. Néne korahq tuinaga o sansa áhwárankehe. Itega neh rataq ahriahri íné iahreraq matiáhro úwe.

²⁶ Itega mah ehwéh sehgiónká Sísá itene Wahnahnka itene ahbabáqsabe pukúmé pahsúéhre. Itega mi parétiakáq sera anonkakaq nahnka we pukúmé pahsúéhre. Wegá tuina tanáhráq mah sansá parabaginae.

Itene irupipeqté íwíáh ebeq iwíáhue tagéq anehe nanehe i ehwéhne.

²⁷ Sísá itene Wahnah pukúnsabe iahreraq kéh táhútáhúq neh anínká íre iwíáhue tagéna pehipi náhnaraqmé íre kawerinae. Mina tahnsa neh anínká itene Wahnahne anonkankakáq korahqkakáqsábé íre kaweratéh púana wega aiq mirainsabé anotahta q kamah awinkéhe. ²⁸ Náhna

† **11:23:** Párétiwe Asiu kené tópahne.

anínká wene arupipeqté íwíáh ebeq iwíáhue tagéna anehe párétiakáq sera anonkakaq nankehe.

²⁹ Náhna anínká itene Wahnahne anonkansabé kawerue íre iwíáhéna pehipi náhnaraq wega mirainsabé kamah awinkéhe. ³⁰ Ite áhnte kegá mina tahnsa narutonsabé amahnága mareqmare-rue awahreowe. Mó táhmaroga itene Wahnahne anonkansabé kawerue íre iwíáhia pehipi narutonsabé aiq pukurowe. ³¹ Minayabe itega miraira sansá ebeq kawerue iwíáhue tagéq anehe nah-naraq Manikánka ite íre kamah ainkéhe.

³² Manikánka mah marákóípéqté sánsá sehgió ké ehweh aritena íre kaweqtapéq suankéhe. Itene Wahnahka itene sánsá tagéna íre ábéreh sansáne iwíáhéna kamah ainkéhe. Mókake íre kaweqtapéq eqmaq íúwéhnehoéna itega ahababáro tanáhráq kamah ainainire.

³³ Néne iyahnabo anímáríno, momiwíue méq Sísa pukúnsabe iahreráq kéh táhútáhúq nehrataq mó naneheraira keyábé iwíáhue síwénunue moráráq nahro. ³⁴ Manikánka kamah awinehboq arupibii anínká ebeq wene nahtapeq táhutahuraruenta anehe momiwíorabeq pokinkehe.

Íné mó ehweh kéhre. Iteba konaraq mó áhwára áhwárao sansá kaweraitaníe.

12

Poraga Manikáne Awanka náina naneqsabé tei éhwéhne.

¹ Néne iyahnabo anímáríno, Manikáne Awanka náina naneqsabé múguwahguéq áhwára áhwára iyehboq íwáhnorinie. ² Ite tagaríáhmé itega Síसानe sánsá íre tagariarotaq péhepehe maníká

íre ehwehnorahi naneqsabé iwíáh iwíáhue mi sansá sehgirowe. ³ Teiníboq kawerue írátíáhro. Manikáne Awanka iwíáh atéh ánínká Sísansabé íre éhruru atahráhire. Manikáne Awanseq íre mía míai anínká, Sísá néne Wahnah mire. We awahbeh sansá sehginíe irarerahiro? Írakaumo. Wega íre irarerahire.

⁴ Manikáne Awame we peh morá ánínéna wega í náneqme mó naneq mó naneq náire. ⁵ Maniká itene Wahnah peh morá ánínéna wene arambehriwe wega sainsúéh árámbéhrí mó naneq mó naneq arámbéhrí sainsúéhraq miraúne. ⁶ Manikáne arambehri miraúnayabé mó aní mó arámbéhrí mó aní mó arámbéhríue miraúne. Maniká peh morá ánínéna wene arambehri kawerue miraigeheéna séhréh aitéhre.

⁷ Itega mó Sísá tagariáh ké séhréh aritageheéna Manikáne Awanka págege naneq ite mó aní mó anínue náire. ⁸ Wega mó aní iwíáh atéhrana peh Manikáne iwíáh púana ahtebia iwíáh pahsuahráhire. Wega mó aní mó iwíáh atéhrana wene auranka íre tageh naneq wene arupipeq tagariahrahéna pahsuahráhire. ⁹ Wega mó aní iwíáh atéhrana mi anínká Manikánsabe anotahtaq aiq pútare atéhre. Wega mó aní págegeue séhréh atéhrana awahre keyábé púreq aritéhrara kaweragowe.

¹⁰ Wega mó aní págege atéhrana ótaq sansá miraorahire. Wega mó aní iwíáh atéhrana mi anínká íre wewene iwíáh peh Manikáne Awanka iwíáh atéh éhwéh irarerahire. Wega mó aní iwíáh atéhrana mi anínká owainawane awankakaq wehukene awankakaq saraqsuahráhire. Mó aní

iwiáh atéhрана we kambare ehwéh irarerahire. Irarirana Manikáne Awanka mó aní iwiáh atéhрана mi kambaré éhwéh ahtebéna wewene ehwehtaq pahsuahráhire.

¹¹ Manikáne Awa peh morá ánínéna mi pagégé náneqmarí náire. Wewega iwiáhue mó aní mó naneq awena ue náire.

Ite Sísane anonka tahnsá míone i ehwéhne.

¹² Wehukéniné anonka peh morá ánónkánirana áhnte naneq kéhre. Mi naneqmarí kéhrana peh morá ánónká kéhre. Mina inserah moke ite Sísá tagariona kewé wene morá ánónká tahnsa míone. ¹³ Ambanta wánípipeq kéhtaq wánínka moke ambantaipéq kéhnserah Manikáne Awa peh morá ánínéna itene irupipeq séna mía míaire. Wega iteba mía míai puaq ite ómi Sísane morá ánónká tahnsa míone. Ite Asiu kereq nahnso kereq arambehriraq saiqnariáh kéreq arambehriyabé ápeq meyáh kéreq morá ánónká tahnsa míone. Ite págege anímáí míageheéq wání ahriahri nónanserah Manikáne Awanseq mía míaúne.

¹⁴ Ite tagarionawe wehukéniné anonka íre peh morá náneq kéhre. Írakaumo. Wene anonkataq áhnte naneq kéh mino. ¹⁵ Aigáránká mahraréna, Íné íre ayahnkara púana íné íre mah anónkáné aigará múge itaq tahirímé anonkanka wene aigará súéh iripo? Írakaumo. Anonkanka wene aigará íre suahráhire.

¹⁶ Wehukéniné ayahqnotaq kéh áhrégá mahraréna, Íné íre aura puana íné íre mah anónkáné ahre úge itaq tahirímé anonkanka wene ahre súéh iripo? Írakaumo. Anonkataq kéh ahre

íre suahráhire. ¹⁷ Anonka íre mó naneqkakaq peh aura kéhtaq tahirímé ehwehme árahue irahráh iripo? Anonka íre mó naneqkakaq peh ahre kéhtaq tahirímé árahue táhutaqu kaweq kunkúnire irari iripo?

¹⁸ Anonkame íre peh morá náneq kéhre. Írakaumo. Manikánka wehukeníne anonka mirarotaq we awahbónserah moke náneq mirarena kawerarowe. ¹⁹ Wehukeníne anonkataq peh morá náneq kéhtaq tahirímé íre anonkanurá kéh irino. ²⁰ Wehukeníne anonkataq áhnte naneq kéhrana wene anonka peh moráe.

²¹ Wehukeníne auranka wene ayahnkaranásábé, Are íre míahnaraq tahirímé kaweqtaq míó irino íre irarerahire. Írakaumo. Wehukeníne ayahqnonka wene aigáransábé, Are íre míahnaraq tahirímé kaweqtaq míó irino irarerahiro? ²² Írakaumo. Wehukeníne anonkataq mó naneq págege naneq kéhrana mó naneq mareqmareq naneq kéhre. Mi maréqmáréq náneq íre kéhtaq tahirímé wene anonka kaweqtaq kéh iripo? Írakaumo.

²³ Itene inonka mareqmareq naneqme sehikaranká peraq inehoéq mi maréqmáréq náneq kawerue wahnahnúne. Itene inonka iyehiteh naneq mó kegá tagehoéq kawerue aneranerue akari atione. ²⁴ Itene inonka iwíáh iwíáhúna naneq mina tahnsanue íre akari atione. Itene inonka mareqmareq naneqkakaq iyehiteh naneqkakaq kawerue wahnahnigeheéna Maniká wewega iwíáhéna moke itene naneq mirarena kawerarowe.

²⁵ Kawerarowana íre webataq webatarue kéhre.

Írakaumo. Mina inserah ite Sísane anonka méq mó iwíáh mó iwíáhiyehboq peh morá iwíáhoró. Ité Sísane anonka míáh púaq peh morá arerensabé iwíáh iwíáhinehboq mó keyábé iwíáhue we séhréh atéhoró. ²⁶ Wehukeníné anonkataq eheqpopoq érinaraq wene anonka moke érire. Mina inserah ite Sísane anonka míona puq mó aní érita q ite moq ómi íérire. Mó kegá ite míonarabeqte ánínsábé iwíáh iwíáh atáhwaq itega moq wensabé iwíáh iwíáhúne.

Manikánka mó arámbéhrí mó arámbéhríue omaq sitéh éhwéhne.

²⁷ Ité Sísá Karáhé tagaríáh ké wene morá ánónká méq mó aní mó anínue wene anonkataté náneq míáhwe. ²⁸ Sísá tagaríáh ké gá wene sánsá kawerue seh gigeheéna Manikánka mó arámbéhrí mó arámbéhríue omaq sitéhre. Téhwe wega eqmaro ke omaq sitéhre. Anehémé Manikáne Awanka sokigi arí éhwéh pahsúáh ké omaq sitéhre. Mó anéhémé síwáhnoro ke omaq sitéhre. Óta q sansá mirao kewé, awahre ke kawerarítáh kéwé, séhréh arítáh kéwé, wahnahnarítáh kéwé, mó kehináné kambare ehwéh irare kewé, minawari Manikánka moke omaq sitéhre.

²⁹ Sísá tagaríáh ké eqmaro kene arambehri ómiga íre mirao mino. Manikáne Awanka sokigiarí éhwéh ómiga íre pahsúáh mino. Síwáhnoré arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Óta q sansá mirae arámbéhrí ómiga íre mirao mino. ³⁰ Awahre ke kawerarite arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Kambare ehwéh iraré arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Kambare ehwéh ahtebéra seyene ehwehta q pahsue arámbéhrí ómiga íre mirao mino. Írakaumo.

Ómi kegá mi arámbéhríarí moke íre miraorahowe. Peh Manikánka mó arámbéhrí mó arámbéhríue omaq sitéhnserah miraorahowe. ³¹ Manikáne Awanka náí náneq iwíáhue tagéq kiotaiki naneq-marí meyanéhe íwíáhéq minayabe irutaboirono.

13

Moke mó keyábé irutaboironene i ehwéhne.

Kiotaiki sansánsábé teinie.

¹ Íné moke mó kehináné ehwehnikakáq íópeqté kéné ehwehnikakáq irarenaraqmé mó keyábé íre nirutaboitarítáhnaraqmé íné peh abehrání míanie. Táoyankakaq peroqkákáq subírana ehwehnirara íráh kegá anetaníbo íwíáhonserah ínéga mó keyábé íre nirutaboitarítáhnaraqmé sega néne ehwehns-abé moq anetaníbo íwíáhigehe.

² Manikáne Awanka iwíáh aintéh éhwéh irarenaraqmé mó keyábé íre nirutaboitarítáhnaraqmé íné peh abehrání míanie. Ínéga moke epéqté éhwéh ahtebaharaqmé mó keyábé íre nirutaboitarítáhnaraqmé peh abehrání míanie. Ínéga Manikánsabe anotahta q aiq pútare atónsábé sáwéhyabe, Móbeq agúno atáhnaraqmé mi sawéh móbeq agínaraq mó keyábé íre nirutaboitarítáhnaraqmé peh abehrání míanie.

³ Moke néne ménsámehnsá tabonah ke náriénaraq sensabé íre nirutaboitarítáhnaraqmé tabonah ke náriénaga íre séhréh aintankéhe. Sísane sánsá sehgiúnsábé mó kegá íné táhtoqme ninonka iraipéq nuehrana tabikonaraq sensabé íre nirutaboitarítáhnaraqmé ínéga miraonaga íre séhréh aintankéhe.

⁴ Mó keyábé arutaboirarítéh ánínká íre áyátia peh uwaresa áníne. Wega mó ke kaweraritena se matíáh náneqsabé aigará íre pabekire. Írakaumo. Wega, Íné anotah aní múge íre iwíáhíre. Wega wenáwíq íre pankeréhre.

⁵ Arutaboirarítéh ánínká íre ahababáq saiyo aníne. Wega peh morá wewensabé íre iwíáh íwíáhíre. Wega íre apubúue abiahmáreh áníne. Mó kegá we ahabáratáhnsábé íre iwíáhi aníne.

⁶ Arutaboirarítéh ánínká ahababáqsabe íre iwíáh íwíáhia peh aiq pútaq sansá kaweq sansánsábé iwíáh íwíáhíre.

⁷ Arutaboirarítéh ánínká íre kaweq sunúqkákáq kawerue arambehrire. Wega Manikáne ehwehnsabé ahriahri aiq pútare atéh áníne. Manikáne omasa éhwéhnsábé mirainawire íwíáhéna kawerue áwénunire. Wene arupipeq umehi tanáhráqkákáq íre túbáhagia Manikáne sansá peh tábúsoqme ambubu atawéna sehgire.

⁸ Itega mó keyábé irutaboirarite sansamé íre parabagorahire. Írakaumo. Manikáne Awanka iwíáh aitéh éhwéh irare sansá parabaginawire. Manikáne Awanka iwíáh aitéhra q kambare ehwéh irare sansá parabaginawire. Kawerue ahtebé sansá parabaginawire. Peh morá mó keyábé irutaboirarite sansamé íre parabaginawire.

⁹ Amahnága ite peh ákáhta q ahtebóne. Manikáne Awanka iwíáh aitéh éhwéh peh ákáhta q ireq irarerahúne. ¹⁰ Aiq pútaq naneq sínaraq moke amahnága ahtebóna naneqmarí parabaginawire.

¹¹ Íné káriq aní míarautaq káriq anímárinká ehwehnéra iwíáhéra mira onserah sansánuraage.

Anotah aní úkurautaq káriq aniné sánsá sutaugé.
 12 Wehukéníká sunkíkíri nahupéqté timanopipéq tagéna awankuraq íre kawerue tagehnsERAH amahnága itega Manikáne naneqmarí peh ákáhtaq tagahrahúne. Wehukéníká mó aniné auranabiah tagehnsERAH mókake itega Manikáne naneqmarí kawerue taganeheqmúne. Manikánka amahnága ite moke tagaríéhnsERAH mi tanáhráq itega we moq taganeheqmúne.

13 Manikáne ehwehnsabé aiq pútare atewé, Manikánka ite kaweraite tanáhráqsábé áwénunéwé, mó keyábé arutaboairaritewé, mi sansátáro peh kagainae. Mó keyábé arutaboairarite sansanká mó sansátaré kiotaikire.

14

Manikáne Awanka iwíáh atéhрана pahsúéh éhwéhne.

1 Mó keyábé irutaboairarite sansansábé ahri-ahri anotahtaq irutaboiroro. Manikáne Awanka náina naneqsabé anotahtaq iuwahbehre iwíáhoró. Wega iwíáh aitéhraq Manikáne ehweh irareraho sansánsábé anotahtaq irutaboiroro. 2 Manikáne Awanka iwíáh atéhрана kambare ehwéh irari anínká íre mó keyábé peh Manikánsabe irarire. Mó kegá mi kambaré éhwéh íre íráhwana peh Manikánsabe irarire. Manikáne Awanka iwíáh atéhрана kambare ehwéh irari anínká peh epéqté éhwéh Manikánsabe irarire.

3 Manikáne Awanka iwíáh atéhрана Manikáne ehweh pahsúéh ánínká wehukeyabé irarire. Wehuke séhréhue págege aritanieéna irarire. Íráh kégá peh kaweq sansá sehgeheéna irarire. Sirupipeq

eyoyó aritanieéna irarire. ⁴ Manikáne Awanka iwíáh atéhrana kambare ehwéh irari anímé mi ehwéh irarinka peh morá wewene arupipeq kawerire. Manikáne Awanka iwíáh atéhrana Manikáne ehweh pahsúéhnká moke mibeqté Sísa tagaríáh ké séhréh arítéhre.

⁵ Manikáne Awanka iwíáh aitéhraq kambare ehwéh irarúnaraq kaweq sansánirana moke itega mirairansabé nuwahbehre. Manikáne Awanka iwíáh aitéhraq wene ehweh pahsúáhnaraq irare sansá anotah kawéq sánsá púana itega moke mirairansabé anotahtaq nuwahbehre. Wehukenínká kambare ehwéh irarínaraq mó anínká Sísa tagaríáh ké séhréh aitanieéna mi kambaré éhwéh áwahewé itene ehwehtaq pahsuankéhe. Itene ehwehtaq pahsuahna aní íre míahnaraq Manikáne ehweh irarinka kambare ehwéh kiotaikire.

Kambare ehwéh irari anínsábé éhwéhne.

⁶ Ínéga iteba senaraq Manikáne Awanka íné iwíáh aintahnana kambare ehwéh irarenaraq árahue séhréh aitanínkono? Peh kambare ehwéh irarenaga ite íre séhréh aitahráhuge. Ínéga séhréh aitó íwíáh matiáhnaraqmé Manikáne Awanka sokigi aní náneq teiníe. Manikáne Awanka iwíáh aintéhrana wewene ahtebia íwíáh pahsuqme teiníe. Maniká Awanka iwíáh aintéh éhwéh pahsuaníe.

⁷ Táoyankakaq kítahakáq íre oga míéh náneqtaré wíre. Wehukega mi naneqtaré múguwahgue subirana íre kaweq ehwéhnínara íréhra kegá aneq igonkópómo íwíáhigehe. ⁸ Sónτία anínká pembíáh íre

kawerue póbiahnaraqmé áwáhu sontiá kégá ebehirabeqsabé árahue apubúue sokah sokahigehbo? ⁹ Mina inserah itega kambare ehwéh irarirataq mó kégá árahue iragéhbo? Kambare ehwéh púara mó kégá íre íráhwana mi ehwéhmé peh abehraginae.

¹⁰ Mah marakó marakóipéq áhnte ehwéh kéhre. Moke mi ehwéhmárimé mó kégá mó kegáue íráh éhwéhne. ¹¹ Mó anínká íné íre írátíó éhwéh irarinana, Eheqte kambaré éhwéhpómo íwíáhugana wega moq ínensabe, Kambare ehwéh iraréna aní móne aintéhre. ¹² Mina inserah itega kambare ehwéh irarirataq mó kégá íre iragéhe. Manikáne Awanka náina naneqsabé irutaborowe. Minayabe ite Sísa tagariáh kégá wene sánsá moráraq kawerue sehgiioneheéq Manikáne Awanka náina naneq mewe we séhréh atéhoro.

Poraga kambare ehwéh irare sansá teriu ehwehne.

¹³ Minayabe Manikáne Awanka iwíáh atéhrana kambare ehwéh irari anínká mi ehwéh ahtebé pahsuankéhboq púrerúno atóge. ¹⁴ Kawerue iwíáhoro. Kambare ehwéhtáté púrerutataq peh morá néniwanka púrerirana nirupipeqté iwíáhwé peh túbáh agire. ¹⁵ Minayabe anerininkono? Néniwanka púrerirana néne nirupipeqté iwíáhgá moq púrerinie. Néniwanka igonkónirana néne nirupipeqté iwíáhgá moq igonkóninie.

¹⁶ Arega mina tahnsa íre mirainaraqmé peh arenawanka Manikánsabe, Kaweróne atéhrana mó anínká mi kambaré éhwéh íre íréh púana Manikánsabe árahue moráraq kaweróne irarinkehbo? Írakaumo. Wega, Kaweróne íre

irarinkehe. ¹⁷ Mi kambaré éhwéhmé íre íréhre. Minayabe arega kawerue púrerónaga we íre séhréh atéhre.

¹⁸ Ínéga kambare ehwéh irare irareunsabé Manikánsabe iwíáh iwíáhuge. Ínéga kambare ehwéh irarunka itene kambare ehwéh irare sansá kiotaikire. ¹⁹ Sísa tagaríáh ké momiwíotaq ínéga wehuke síwáhnorieéna pehgáriq irahráho ehwéh irarenaraq kawerire. Pehgáriq irahráho ehwéhnká áhnte kambaré éhwéh kiotaikire. Minayabe íwáhnorutaq kambare ehwéh íre iraruge.

²⁰ Néne iyahnabo anímáríno, káriq anímárínká iwíáho serahniyehboq peh ahtebia ábóáwáh wéhgá iwíáho serahnoro. Inahunahnínká ahabábáqsabe íre iwíáhi serahnoro. ²¹ Manikáne ehwehnka mahraréna,

Wáhnaupéqté kambare ehwéhnkákáq ké iwíáh arítógara sega mahtaqté ké néne ehweh terigéhe. Terírataq néne ehwehnsabé, Ahqáho. Iuwahriehre igehe. Maniká itene Wahnahnka aiq mahrarire ire. (*Aisaia 28.11-12*)

²² Minayabe Manikáne Awanka iwíáh arítéhrara kambare ehwéh irare sansámé Manikánka mi sansá inseréhyabe iwíáhéna omaq sitehro? Wensabé aiq pútare atáh keyábé iwíáhéna mi sansá omaq sitehro? Írakaumo. Peh wensabé íre aiq pútare atáh kégá wensabé iwíáhigeheéna mi sansá omaq sitehre. Manikáne Awanka iwíáh arítéhrara wene ehweh pahsúáh sánsá wensabé íre aiq pútare atáh keyábé iwíáhéna mi sansá omaq sitehro? Írakaumo. Peh morá wensabé aiq pútare atáh ké séhréh aritageheéna mi sansá omaq sitehre.

23 Ite Sísa tagariáh kégá momiwírataq ite ómi kambare ehwéh irariyeho. Irarirataq mó ke Sísa íre tagariáh kégá séra mi kambaré éhwéh íréhrataq itensabé, Uwoyansa ke móe aitagéhe.

24 Manikáne Awanka iwíáh aitahnaraq ite ómiga Manikáne ehweh pahsuqme irarenaraq Manikánsabe íre aiq pútare atéh ánípópoq mó anípópoq sínaraq itene ehwehnka wene arupipeq pankehe. Pahnaraq, Íné ahababáq ani múge iwíáhéna ²⁵ wene arupipeqté iwíáh pahsúéhnsábé Manikánsabe áhtenéna káuqmunue iwíáh iwíáh atena, Manikánka iteba aiq pútaq míéhre inkehe.

Ite momiwío arámbéhrí tábúsoqme miraoro i ehwéhne.

26 Néne iyahnabo anímáríno, itega momiwírataq aneq sansánonehnikono ewo? Teiníboq írátíáhro. Itega Manikánsabe iwíáh iwíáh ataneheéq momiwírataq Sísa tagariáh ké we séhréh atéhoró. Mó anínká itensabé, Mah igónkónonehe irarinkehe. Mó anínká íwáhnorinkehe. Mó anínká íre wega iwíáhi naneq peh Manikánka sokigi awí náneq teinkéhe. Manikáne Awanka iwíáh atéhрана mó anínká kambare ehwéh irarinkehe. Manikáne Awanka iwíáh atéhрана mó anínká kambare ehwéh áwahe itene ehwehtaq pahsuankéhe. Momiwírataq peh morá we séhréh atéhoró aitóge.

27 Kambare ehwéh irarirataq íre áhnte kégá irarigehe. Peh téhranítégábópoq apahránítógábópoq irarigehe. Moráráq irariyeho. Írakaumo. Peh mótaq mótarue irarero. Peh morá anínká kambare ehwéh irarínaraq anehe ahtebeh anínká mi ehwéh áwahe itene ehwehtaq

pahsuankéhe. ²⁸ Kambare ehwéh áwahe pahsuahráhi anínká íre míahnaraq kambare ehwéh ábóraq irariyehboq peh itene irupipeq iwíáhue Maniká teawéro.

²⁹ Manikáne Awanka iwíáh aitahnaq pahsúéhrataqmé peh téhranítégábópoq apahránítógábópoq pahsuagéhe. Pahsúéhrataq sene ehweh írah kégá sirupipeq kawerue iwíáhue tagagehe. ³⁰ Manikáne Awanka tútuue míéh ání iwíáh atahnana wega iriginkehe. Mi iwíáh atahna ehwéh pahsuankéhboq mó ehwéh irari anínká ehiya míankehe. ³¹ Manikáne Awanka iwíáh aitahna ehwéh ite ómiga mótaq mótarue irarigehe. Ite ómiga ahtebéq itene irupipeq eyoyóinkehboq mótaq mótarue irarigehe.

³² Manikáne Awanka iwíáh aritahna kegá mi ehwéh pehipi íre irarigehe. Peh sene iraré tanahráqsábé áwénunigehe. ³³ Manikánka moke wene arambehri tábúsoqme arambehriire. Wegá íre áhwára áhwára sansánire. Minayabe itega momiwíirataq ite moráénue we awahbeh sansánoro.

³⁴ Mósísiga sehgióro ú ehwehncá mahraréna, Ahronká weh wahnahniyeho ire. Minayabe Sísá tagariáh kégá momiwíirataq ahronká ehweh irariyehboq peh ehiya méra kawerue iragéhe.

³⁵ Sísá tagariáh kégá momiwíirataq ahre inínká mi-taq ehweh irarínaraq íre ábéreh sansáne. Minayabe ahronká íre kawerue íréhrataq mótaq sene nah-tapeq sensuwehqsonsabé kasenigehe. ³⁶ Teiú éhwéhnsábé ite íre iuwahbehro? Manikánka wene sánsá ite miónarabeq áhwárehre iwíáhoo? Íre ite-bataq wene sánsá iahtebóna wino.

³⁷ Íné Manikáne ehweh iraru aní múge íwíáho kereq íné Manikánka iwíáh aintéhre íwíáho kerero, néne ehweh íráhro. Ínéga sehiranue teiú éhwéhmé Manikánka sehgióro i ehwéhne. Minayabe aiq pútare aintáhro. ³⁸ Néne ehwehnsabé ahqáho aintéh ánímé we íre Manikáne ehweh irari aní míre atáhro.

³⁹ Néne iyahnabo anímáríno, Manikáne Awanka iwíáh aitéhra q wene ehweh pahsué sansánsabé irutabo iroro. Manikáne Awanka iwíáh atéhrana kambare ehwéh irare sansánsabé íre ahqáho atáhro teriéro. ⁴⁰ Momiwíirata q moke mira sánsánirata q peh kawerue tábúsoqme miraoro.

15

Sísa Karáhé pukúwana iriwe oganúq ato ehwéhne.

¹ Néne iyahnabo anímáríno, kaweq ehwéh teiátáuta q ireq aiq pútare ainte q kawerue sehgirowe. Mi kawéq éhwéhnsabé iahrerata q itóge. ² Itega kawerue sehgirowsabé Manikánka kaweraitéhre. Sísansabé aiq pútare atera anehe túbáh ago kewé peh abehragowe.

³ Teniátái ehwéh teiátáuge. Mi ehwéhnká moke mó ehwéhmarí kiotaikire. Teiena mahrarurauge. Manikáne ehwehnka aiq irarinserah Sísa Karáhéga itene ahbabáqsabe kaweraitanieéna pukúwe. ⁴ Sega we maisarówana Manikáne ehwehnka aiq irarinserah Manikánka apahtáro wéhékáhtáq iriwe oganúq atowana ⁵ Sísa ebeq Pítaba kéna anehe we kéro keba kúwara tagowe.

⁶ Anehe áhnte ke, wensabé aiq pútare ató kega momiwíuwe. Mi kewé sene náhmbahq 500 kiotaikire. Momiwíuwana Sísa seba kúwara

tagowe. Áhnte tago ke oga míáhwara mó tahmáro pukurowe. ⁷ Anehe wega Sémísiba kένα anehe moke eqmaro keba kúwe.

⁸ Moke eqmaro keba kúwana anehe íné íre kaweq aní míaraugana wega ínéba surairana taga-rauge. Anowagá wene ani íre ábéreh tanáhráq maqmaréhnserah aní míóge. ⁹ Sísa tagariáh ké síwíoqnaraunsabé niyehitehre. Miraurau puara mó kegá ínénsabe, Manikánka eqmaréh aní míre íre irarerahowe. Moke mó eqmaro kega íné kiotaikowe.

¹⁰ Manikánka ínénsabe arutaboiraingtáráinsabé amahnága wene kaweq arámbéhriú aní míóge. Wega séhréh aintáráitaq íné íre túbáh agurauge. Mó eqmaro kega kawerue arambehriuwana néne arambehriga moke sene arambehri kiotaikuraire. Ínériahriáh íre arambehriuge. Peh Manikánka séhréh aintéhnká kawerue arambehriuge. ¹¹ Sereq ínéreqne arambehriyabé íre iwiáh íwiáhuge. Itega kaweq ehwéh teiátáúnaraq aiq pútare aitarónsabé iwiáh íwiáhuge.

Ite moke pukonana Manikánka anehe tanahráq ite oganúq itahna ehwéhne.

¹² Sísa pukúwana Manikánka we iriwe oganúq atonsabe tei teinuge. Minayabe táhmaro itega, Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sitankéhe éhwéhmé aneqsabé irareo? ¹³ Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé wega Sísa Karáhé moq íre iriwe oganúq ato irino. ¹⁴ Sísa Karáhé íre iriwe oganúq atotaq tahirímé itega tei teinúna ehwéh abehq éhwéh úki irino. Sísansabé aiq pútare atona sansá moq abehq sánsá úki irino.

15 Manikánka Sísa Karáhé iriwe oganúq ato ehweh tei teinu puana Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé wene ehweh múguwahguéq péhepehenúna irino. 16 Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé wega Sísa Karáhé moq íre iriwe oganúq ato irino.

17 Íre iriwe oganúq atotaq tahirímé aiq pútare atárónka abehragirana itene ahbabáq peh kéh irino. 18 Íre iriwe oganúq atotaq tahirímé wensabé aiq pútare atera pukuro ke iraipéq pokuro irino.

19 Itega Sísansabé aiq pútare ateq wensabé áwénunúne. Ite peh marakóipeq míona tanáhráq Sísa ite kaweraitéhre éq áwénunúnaraq tahirímé ite irupipeq umehi ke míona irino. Mó ke siru umehi ke míáhwe. Ite peh anotahta q iru umehi ke míona irino.

20 Manikánka Sísa Karáhé iriwe oganúq ato ehwehmé aiq pútaq ehwéhne. Manikánka Sísa Karáhé ebeq iriwe oganúq atena mó ke anehe iriwe oganúq itankéhe. 21 Wehukénínká puké sansa áhwárowana mó wehukénínká iriwe oganúqite sansa áhwárowe.

22 Éhrámaga téh ahbabáréna pukúnsabe moke anehete ke moq pukorahowe. Manikánka Sísa Karáhé téh iriwe oganúq atonserah we tagariona ke moq moke iriwe oganúq itankéhe. 23 Ite oganúq itahna tanáhráq iriwe oganúq itankéhe. Sísa Karáhé téh iriwe oganúq atena wega tuina tanáhráq wensabé aiq pútare atona ke iriwe oganúq itankéhe.

24 Iriwe oganúq itahnana moke náneqmarí parabaginae. Sísa Karáhéga moke íópeqté

wáhnáh kéreq mah marákóipéqté wáhnáh kéreq págege kereq saiqnariankehe. Saiqnarawéna Wenabonsabé, Moke minawari arene ayahpi máróge irarinkehe.

²⁵ Sísa Karáhéga kawerue wahnahnéna wene naruo moke karegaráhuankéhe. ²⁶ Wega wene naruo moke saiqnaruena anehe puké sansa moq parabarauankéhe. ²⁷ Manikáne ehwehnka mahraréna,

Manikánka wensabé, Moke wahnahnúno atéhre ire.

(Buk Song 8.6)

Manikánka moke wahnahnúno atéh éhwéhmé wensabé, Ínénkakaq wahnah ainto íre irarire. Wega Karáhénsabe, Peh moke mó naneqmarínkákáq wahnahnúno atankéhe.

²⁸ Karáhéga moke wahnahnínagake wega Maniká Wenabonsabé, Ínénkakaq wahnahnainto atankéhe. Mi tanáhráq Manikánka Sísa req moke itereq wahnahnaitankéhe.

²⁹ Mó kegá pusa ké séhréh aritaneheéra wání meyháwe. Segá mi sansá aneqsabé miraoo? Segá, Manikánka pusa ké iriwe oganúq sitankéhe íwíáhowe. Mira íwíáh íre ome aneqsabé wání meyaho? ³⁰ Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq itéhtáq tahirímé mó kegá nubiq suahráhorabeq arambehriu iripo? Írakaumo. ³¹ Néne iyahnabo anímáríno, ahriahri nirupipeq íwíáhéna, Ib-ora nubiq suaneherabowamo éna íwíáh aruqaruruge. Itega Sísa Karáhé itene Wahnahne ehweh sehgiónsabé íwíáh íwíáhéna mah ehwéh teiúge.

³² Épésá suwahpeqte kégá áwéhq poeráhq tahnsa méra Sísa ne arambehri mitaq miraurautaq

níwioqnarowe. Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé mirau arámbéhríyábé ápeq meyo iripo? Írakaumo. Mó kegá mahraréra, Mókake pukona tanáhráqsábé íre iwíáh iwíáhia peh táhutahuréq ábáhroneheqmúne ewe. Manikánka pusa ké íre iriwe oganúq sítéhtáq tahirímé sene ehweh sehgióro teiú irino.

³³ Mó kené péhe éhwéhnsábé aiq pútare aritého. Ahbabáq kereq mía míairataq sega itene kaweq sansá íre kaweraragéhe. ³⁴ Itene múguwahgu sansá sueq tábúsoqme iwíáhoró. Ahbabáq sansa íre oro. Táhmaro itewe Maniká íre tagariáhwe. Minayabe iyehitankeheéna teiúge.

Iriwe oganúq ite inónkámé áwáhnáh ínónká úkínae i éhwéhne.

³⁵ Mó kegá kasenéra, Pusa ké árahue iriwe oganúq sitankéhbo éra aneq tahnsá sínónká úsitankéhbo ewe. ³⁶ Mina tahnsa káséno kewé peh múguwahgu iwíáho kee. Ayu uqmaráhtáq pehipi íre kíréhre. Ebeqme mi ayú mugurúqme anehe kiapoue kíréhre. ³⁷ Ite ayu úótáq ánáhakaq íre uqmaráhwe. Peh sera uqmaráhwana kiapoue kíréhre.

³⁸ Manikánka mó ayúnsábé mó naneq kiro atena mó ayúnsábé mó naneq kiro atéhrana moke kíréh náneq íre monseráh náneq kéhre. ³⁹ Moke oga míáh náneq kamári íre monseráh sínónká kéhre. Írakaumo. Wehukeníné anonka mó tahnsánirana ménkámehnkáne sinonka mó tahnsánirana kabarane anonka mó tahnsánirana pahné anonka mó tahnsáne.

⁴⁰ Íópeqté náneq mó tahnsánirana mah marákó márakóipéqté náneq mó tahnsáne.

Íópeqté náneq mó awáhríq náneq kéhrana mah marákó marákóipéqté náneq mó awáhríq náneq kéhre. ⁴¹ Pópoqnahga patahirana íónka íónitehrana wehyoqmarínká moq pehgáriq téhrehre. Minawarínká íre monseráh téhrehre. Mó wehyóqká ákáhtaq téhrehrana mó wehyóqká pehgáriq téhrehre.

⁴² Mina inserah pusa ké iriwe oganúq sitahnaraq mó tahnsá sínónká oganúq sitankéhe. Pusa ké maisaráhtáq kárékorahi sínónká maisaráhwana iriwe oganúq sitahnaraq peh kagaorahi sínónká kanae. ⁴³ Pusa ké maisaráhtáq íre kaweq mareq-mareq sínónká maisaráhwana iriwe oganúq sitahnaraq kaweq págege sínónká úqkinae.

⁴⁴ Pusa ké maisaráhtáq awaqqakaaq sínónká maisaráhwana iriwe oganúq sitahnaraq íre awaqqakaaq sínónká peh wenawa tahnsá sínónká kanae. Amahnága awaqqakaaq sínónká kéh púana mókake peh wenawa tahnsá sínónká kanae.

⁴⁵ Minayabe Manikáne ehwehnka mahraréna, Teh miraro wehukení Éhráma oga mío aní úkúwe íre.

Mó Ehrámáwé anehenura súwe. Wenawanka oganúq itahráhire.* ⁴⁶ Oganúq itahráhi wehukenínká ebeq íre súwe. Írakaumo. Peh tanahuqtate miraro wehukenínká ebeq súwana oganúq itahráhi wehukenínká anehe súwe.

⁴⁷ Manikánka mah marákóipéqté tánáhúq mewe ebeq Éhráma mirarowana anehe sú animé íópeqté tuwe. ⁴⁸ Mah marákóipéqté kéwé Éhráma tahnsá

* **15:45:** Mó Ehrámáwé anehenura sú animé Sísa Karáhé wíre. Aroma 5.14-19 tagahno.

míáhwara íópeqsabé suwahbeh kewé íópeqté tu ani tahnsa míáhwe. ⁴⁹ Amahnága ite tanahuqtate miraro ani tahnsa méq mókake ite íópeqté tu ani tahnsa míanehe.

⁵⁰ Néne iyahnabo anímáríno, teiníboq írátíáhro. Mah marákóipéqté ínónkánká Manikánka wahnah wahnahnirabeq íre kioráhire. Itene kambarékorahi ínónkánká kaweq naneq kagairabeq íre kioráhire.

⁵¹ Epéqté éhwéh teiníboq írátíáhro. Ite Sísa tagariona ke pukonaq mó táhmaro íre pukigehe. Itene inonkanka moke apubúue kagaorahi ínónká úkinae.

⁵² Anehete pembíáhnká ehwehnína tanáhráq wehukenínká auwíkéh inserah puko kegá irigéra mó íre pukigehe. Ite íre pukira kegá apubúue irigéq kagaorahi ínónká meyanehemúne.

⁵³ Itene kárékorahi ínónkámé peh kagaorahi ínónká úkinae. Itene pukorahúna ínónkámé peh oga mía míaé ínónká úkinae. ⁵⁴ Itene kárékorahi ínónkámé peh kagaorahi ínónká úkinae. Itene pukorahúna ínónkámé peh oga mía míaé ínónká úkinae. Mi tanáhráq Manikáne ehwehme aiq pútaraginawire. Mi ehwéhnká mahraréna,

Manikánka págegeue mirainka kiotaikéna puké sansa parabarúéhre ire. *(Aisaia 25.8)*

Mahnawé peh aiq pútaq ehwéhne. ⁵⁵ Wene ehwehnka mó mahraréna,

Puké sansanká amahnága ite íre saiqnariéh mino.

Puké sansanká ite íre kamah aí mino ire. *(Hosea 13.14)*

⁵⁶ Amahnága tanáhráq Mósísiga sehgióro ú ehweh íre sehgoráhúnayabé ahabárúne. Itega ahabárúnayabé puké sansanká ite kamah aíre.

⁵⁷ Itene Wahnah Sísa Karáhéga miraúnka págege aitéhraq itega ebehúna naneq kiotaikorahúne. Minayabe Manikánsabe iwíáh íwíáh atone.

⁵⁸ Néne iyahnabo anímárino, kiotaikorahúnayabé Sípane sánsá íre túbáh agia peh ambubu atawéq sehgióro. Itega miraonayabé itene Wahnahnka aiq ahrreraq matiéh púaq itene kaweq arámbéhrí íre abehq úkorahire. Minayabe itene Wahnahne arambehri tauntahunue miraoro.

16

Poraga, Náríra moné sorupahro ú ehwehne.

¹ Sarúsarama suwahpeqte Sísa tagariáh ké nárigeheéna teiníe. Kárétía marákórápéqte ké Sísa tagariáh ké ínéga teriátáu serahnoro. ² Itene arambehriyabé meyáh mónéwé itega ómi mó anínká mó anínkáue iwíáhue tagahro. Náríra moné tabanagínehboq o wikí ebeqte wéhékáhtáq ebeqte wéhékáhtárue móbeq soruparáhro. Itega mirairataq ínéga iteba konaraq mi moné awehraq kanae. Awehraq kahnaraq ínéga iteba konaraq itega sorupare arámbéhrí íre kanae.

³ Iteba konaraq itega táhmaro ke omaq sitáhro. Segá Sarúsarama suwahpeq pokue mitaqte ké sorupato moné nárigeheéq omaq sitáhro. Iteba konaraq Sarúsarama suwahpeqte ké páhsi sehiranue omaq sitéhra ke siníe. Néne páhsiakáq itene mónéakáq Sarúsarama suwahpeqte ké nárigeheéna eqmaq suaníe. ⁴ Ínéga moq pokinie íwíáhonaraq itega omaq sitéhra kegá ínéreq pokonehe.

Poraga Kórina suwahpeqte ké koragéyabe awahbó ehwehne.

⁵ Ínéga Másérónía marákórápéqté ké kérégena iteba kinie íwíáhuge. ⁶ Iteba konaraq ópeq tanáhráq mitaq míanabugamo. Iteba ména iuwena pokonaraq séhréh aintagéhe. ⁷ Amahnága iteba wahto tanáhráq méyabe íre nuwahbehre. Mókake itene Wahnahnka kowe aintahnaraqmé ákáhtaq íre wahto tanáhráq iteba míanie íwíáhuge.

⁸ Amahnága ínéga mahtaq Épésa suwahpeq ména mah ke séhréh aritanie. Itene iahreraq kéh tanáhráq Péntíkósi parabagínaraq mahtaq suena iteba kinie. ⁹ Manikánka séhréh aintéhrena mahtaq áhnte arámbéhríorahunsabé amahnága mahtaq ména Sípane arambehri mirainie. Mahtaq néne naruo moq áhnte míáhwe.

Poraga, Tímótireq mó kereq séhréh arítáhiro ú ehwehne.

¹⁰ Ínéga itene Wahnahne arambehri miraunserah Tímótiga moq miraire. Minayabe wega iteba sínaraq pehwehrue ateq séhréh atáhiro. ¹¹ Wensabé awiréh ateq inehepeq súého. Sísa tagariáh kégá ínéba sirataq íné íwíáhume Tímótiga moq kouwekinkehe. Minayabe kouwekina ínaraq pehwehrue ateq kawerue séhréh atehrana ínéba sinkehe.

¹² Ínéga itene iyahnabo aní Apóronsabé, Pokúno éna iteba koneherao ke Sísa tagariáh kéreq are moq moráráq pokúno éna pagu pagunurauge. Pagu pagunuraugana wega amahnága pokéyabe íre awah-behrana mókake wega íwíáhína tanáhráq iteba sinkehe.

Sípáne sánsá ambubu atawéq sehgióro i ehwéhne.

13 Aiq pútare atáh sánsá ambubu atawéq sehgióro. Íre áhrea peh págegeue miáhro. Kawerurero. 14 Moke arambehri mirairataq Manikánseq moke mó kereqsabé irutaboirue arambehrioro.

15 Néne iyahnabo anímárinó, ite tagariáhmé Ákáia marákórápéq Sítépána karirónáninká Sísansabé téh aiq pútare atárowe. Aiq pútare atera Sísá tagariáh ké áhntetaq séhréh arítáhwe. 16 Mina tahnsa kene ehweh kawerue íráhro. Moke séhréh arítáh kéné ehweh kawerue íráhro.

17 Sítépánareq Pótúnátareq Ákáikásareqka ínéba suronsabé nirupipeq eyoyóire. Itega ínéba íre serahonsabé sega íné séhréh aintáhwe. 18 Mi kegá itene irupipeq eyoyó aítónserah nirupipeq moq eyoyó aintáhwe. Mina tahnsano keyábé iwíáh iwíáhoro.

Poraga, Iroro ú ehwehne.

19 Esia marákórápéqté Sísá tagariáh kégá itensabé, Iroro ewe. Mi akéq Ákúírareq Párisírareq sene nahtapeq momiwío kereqka itene Wahnah áwírue itensabé, Iroro ewe. 20 Moke mahtaqté Sísá tagariáh kégá itensabé, Iroro ewe. Itega we kawerue mehweh atéhoro.

21 Íné Poraga mah anéhété séhírá inénéne niyahnkaratáté sehiranuge.

22 Itene Wahnahnsabé suwahrieh kewé íre kaweragoneherawoe. Itene Wahnahno, iteba mahbeq tuo.

23 Itene Wahnah Sísaga itensabé arutaboiraitena séhréh aitéhre.

24 Ite Sísá Karáhé tagariáhnsabé itensabé ahri-ahri nirutaboiruge.

Manikáne O Ehwehne
God's New Talk: The New Testament in the Awa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Awa long Niugini

copyright © 1974, 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Faith Comes by Hearing

Language: Awa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-12-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

9673cf68-887a-574e-9ac8-846469c86b12